

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA
KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Španělsko v Evropské měnové unii
Spain in the European Monetary Union

Student: Zuzana Walderová
Vedoucí bakalářské práce: Ing. Iva Honová

Ostrava 2008

Místopřísežné prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci včetně všech příloh vypracovala samostatně. Přílohy č.1- 6 jsem samostatně doplnila.

V Ostravě, 10.7. 2008

Zuzana Walderová

Úvod.....	4
1. Vytváření evropské měnové unie.....	6
1.1 Historie vzniku Evropského měnového systému	6
1.2 Vytvoření Evropského měnového systému (EMS).....	7
1.2.1 Evropská měnová jednotka ECU	8
1.2.2 Mechanismus měnových kurzů.....	9
1.2.3 Úvěrový mechanismus	12
1.3 Koncepce přechodu k hospodářské měnové unii	12
1.3.1 Podmínky účasti v EMU	13
1.3.2 Etapy vytváření EMU.....	15
1.3.3 Převod národních měn na euro	16
1.3.4 Pakt stability a růstu v EMU	19
1.4 Fungování EMU a její instituce	19
1.4.1 Evropská centrální banka	20
1.4.2 Evropský systém centrálních bank.....	22
1.5 EMU dnes.....	22
2. Zapojování španělské ekonomiky do měnové unie.....	23
2.1 Španělská ekonomika před vstupem do EMU	23
2.2 Proces konvergence Španělska.....	25
2.2.1 Reálná konvergence	26
2.2.2 Nominální konvergence	28
2.2.3 Efekty přijetí eura pro Španělsko	32
3. Zhodnocení efektů přijetí společné měny	34
3.1 Struktura dotazníku	35
3.2 Vyhodnocení dotazníku.....	35
3.2.1 Otázka č. 1	36
3.2.2 Otázka č. 2	37
3.2.3 Otázka č. 3	39
3.2.4 Otázka č. 4.....	40
3.2.5 Otázka č. 5.....	42
3.2.6 Otázka č. 6.....	43
3.2.7 Otázka č. 7.....	44
3.2.8 Otázka č. 8.....	44
3.2.9. Otázka č. 9.....	46
3.3 Shrnutí vyhodnocení dotazníku.....	48
Závěr.....	49
Seznam použité literatury.....	51
Seznam použitých zkratk.....	53
Seznam příloh.....	55

Úvod

Španělsko je jednou ze zemí evropského kontinentu, která má nejen ohromné kulturní dědictví, ale také silnou ekonomiku, jejíž růst v posledních letech značně akceleroval. Tato původně zemědělská, později pak průmyslová země, která dnes také těží z obrovského přínosu cestovního ruchu, v objemu HDP předstihla Kanadu a stala se tak osmou nejsilnější ekonomikou světa. V ukazateli HDP na obyvatele předstihlo Španělsko Itálii.

Já jsem využila příležitosti studovat jeden rok ve španělském Bilbau, v Baskicku, prostřednictvím programu ERASMUS a z toho také vyplývá volba mého tématu. Myslím, že by bylo škoda nechat uplynout šanci moci hledat prameny přímo u zdroje, tedy ve Španělsku nebo ve španělském jazyce, v knihovně tamní ekonomické fakulty. Konkrétně téma přechodu na euro mě zaujalo i proto, že bude v budoucnu aktuální také pro Českou republiku.

Cílem této bakalářské práce je představit Španělskou ekonomiku a její postupné přistupování k Evropské monetární unii, což znamená plnění kritérií reálné a nominální konvergence a také poukázat na efekty, které mělo přijetí společné evropské měny na samotné obyvatele Španělska.

První kapitola „Vytváření měnové unie“ se bude věnovat obecné charakteristice měnové unie a postupnými kroky, které vedly k jejímu zavedení. V podkapitolách této části postupně představím Evropský měnový systém a jeho komponenty (ECU, ERM a úvěrový mechanismus), koncepci přechodu k EMU a tři etapy jejího vytváření. Na toto plynule naváže vysvětlení fungování EMU od Maastrichtských kritérií, jako podmínek pro vstup až po skutečné přijetí společné měny. Poslední subkapitola se bude zabývat institucionální základnou měnové unie, tedy Evropskou centrální bankou a Evropským systémem národních bank.

Druhá kapitola „Zapojování španělské ekonomiky do měnové unie“ již bude plně zaměřena na Španělsko a na jeho začleňování do měnové unie. Nejdříve bude stručně charakterizována španělská ekonomika před vstupem do EMU, dále pak bude rok po roce analyzováno plnění Maastrichtských kritérií, která jsou předpokladem vstupu státu do EMU. Na základě těchto hodnot bude provedena komparace s ostatními kandidátskými zeměmi.

V poslední kapitole „Zhodnocení efektu přijetí společné měny“ se budu věnovat evaluaci efektů, které mělo přijetí společné jednotné měny na obyvatele. K tomuto účelu jsem použila dotazníku o devíti otázkách, který jsem sestavila a distribuovala mezi své kolegy na Baskické univerzitě a také mezi další respondenty. V první podkapitole tedy představím strukturu dotazníku a skupiny respondentů. Další subkapitola se již bude věnovat vyhodnocování samotných odpovědí tázaných.

1. Vytváření evropské měnové unie

1.1 Historie vzniku Evropského měnového systému

Ačkoliv již v Římské smlouvě¹ o založení Evropského hospodářského společenství nalezneme v článku 2 Smlouvy jako jeden ze stěžejních cílů vytvoření „společného trhu a hospodářské a měnové unie“, první zmínka o evropské měnové unii se objevuje ve Smlouvě o Evropském společenství² přijaté v Maastrichtu. Pojetí hospodářské politiky je zde charakterizováno jako „neodvolatelné stanovení měnových kurzů, vedoucí k zavedení jednotné měny ECU, formulování a provedení jednotné měnové a devizové politiky, jejímž prvořadým cílem je udržet cenovou stabilitu a bez újmy tomuto cíli podporovat obecné hospodářské politiky ve společenství v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství s volnou soutěží.“³

Podkladem pro vytvoření měnové unie byl takzvaný Wernerův⁴ plán (přijat v roce 1971), který byl neúspěšnou snahou o užší měnovou spolupráci a volný pohyb kapitálu mezi zeměmi. Podle tohoto plánu se mělo vytvoření měnové unie provést v následujících krocích: zafixování měnových kurzů členských zemí společenství a následné přechodem ke společné měně. Pod tlakem událostí z roku 1974 byl však tento plán zamítnut pro neudržitelnost. Hlavní příčinou byl hlavně rozpad Breton-woodského systému⁵ a neochota některých států, jako Velká Británie nebo Dánsko, vzdát se své suverenity v měnové oblasti ve prospěch nadnárodní instituce. V tomto období byla světová politika poznamenána silnými cyklickými otřesy, palivovou krizí, vysokou inflací, důsledky krize amerického dolaru (jeho dvojí devalvací a oslabením jeho

¹ Římská smlouva – Smlouva o založení Evropského společenství, podepsána společně se smlouvou o založení Evropského společenství pro atomovou energii (podepsána 25.3.1957, platí od 1.1.1958)

² Maastrichtská smlouva – Smlouva o Evropské unii (podepsána 7.2.1992, platí od 1.11.1993)

³ Zdroj: Smlouva o Evropském společenství, článek 4, odstavec 2

⁴ Pierre Werner – ministerský předseda Lucemburska v letech 1959 – 1974 a 1979 - 1984

⁵ Brettenwoodský systém – v roce 1944 se na mezinárodní měnové a finanční konferenci v New Hampshire účastníci dohodli uvázat kurzy svých měn na americký dolar. Výměnné kurzy národních měn hlavních světových hospodářských velmocí byly vázány na americký dolar s úzkým flukтуаčním rozpětím ($\pm 1\%$) a dolar byl vyměnitelný za zlato v poměru 35 USD za trojskou uncii. Systém zanikl v roce 1971 z důvodu snižování amerických zásob zlata, a tím pádu dolaru jako nejsilnější měny, což byl výsledek domácích expanzivních politik. Na základě této konference byla založena také Světová banka a Mezinárodní měnový fond.

postavení jako světové měny). Toto všechno způsobilo rozpad Breton-woodského systému a tímto i systému relativně pevných kurzů.

1.2 Vytvoření Evropského měnového systému (EMS)

V roce 1979 byl po přijetí návrhů Francie a Německa vyhlášen Evropský měnový systém. Tento systém vznikl na základě dohody, kterou přijala Evropská komise, v době, kdy úřad prezidenta komise vykonával britský politik Roy Harris Jenkins. Reálně fungovat začal 13. 3. 1979. Roky vstupu jednotlivých států do Evropského měnového systému nám zobrazuje tabulka 1.1 „Postupné přistoupení jednotlivých států do EMS“.

Tab.: 1.1. Postupné přistoupení jednotlivých států do EMS

Rok vstup u	Země
1979	<i>Francie, SRN, Itálie, , Nizozemsko, Dánsko, Irsko, Lucembursko</i>
1984	<i>Řecko</i>
1986	<i>Španělsko</i>
1990	<i>Velká Británie</i>
1992	<i>Portugalsko</i>

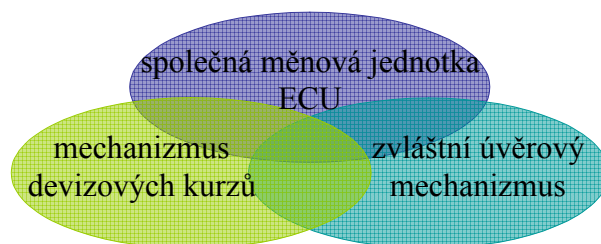
Zdroj: <http://www.euroinfocentrum.cz/enlargement/page.php?wid=10&sid=689>, vlastní úprava

Hlavní funkcí systému bylo znovunastolení a udržování pevných kursových vztahů mezi měnami členských států a obnovení měnové stability v Evropě, která byla oslabena pádem dolaru jako nejsilnější měny.

Podle rozhodnutí Evropské rady⁶ z prosince 1978 byl EMS byl založen na třech vnitřně propojených subsystémech, které zobrazuje obrázek 1.1 „Subsystémy EMS“.

⁶ Evropská rada byla ustavena na základě společného prohlášení zástupců členských států při jejich setkání v Paříži roku 1974. Součástí institucionální struktury Evropského společenství se stala roku 1986 přijetím Jednotného evropského aktu. Oficiální status jí byl udělen Smlouvou o Evropské unii, platné od roku 1993.

Obr.: 1.1 Subsystemy EMS

Zdroj: vlastní

1.2.1 Evropská měnová jednotka ECU

Evropská měnová jednotka ECU (European Currency Unit) byla vytvořena v roce 1978. Její hodnota byla vypočítána pomocí měnového koše, jehož součástí tvořily měny všech členských zemí, nicméně se značně lišily ve svém postavení v rámci koše. Nejsilnější postavení měla německá marka (okolo 30 %) ⁷, francouzský frank (okolo 19 %) ⁸ a britská libra (okolo 12 %) ⁹. Toto rozdílné postavení mělo základ v celkovém ekonomickém postavení zemí a jejich podíl na vnitroregionálním obchodě. Podíl jednotlivých národních měn v koši byl fixní, složení ECU však mohlo být pozměněno každých 5 let nebo požadoval – li to některý ze států.

Přestože Evropská měnová jednotka neměla podobu hotovostní měny, byla využívána k různým operacím ¹⁰:

- uvnitř EMS sloužila k vykonávání plateb mezi bankami členských států v souvislosti s intervenčními bankovními operacemi v rámci EMS a v souvislosti s mezivládními úvěry,
- tržní kurz ECU sloužil jako výchozí bod ke stanovení odchylky kurzu měny od střední parity,

⁷ 32,98 % (v letech 1979 – 1984), 32,08 % (1984 – 1989), 31,95 % (1989 – 1999)

⁸ 19,83 % (v letech 1979 – 1984), 19,06 % (1984 – 1989), 20,31 % (1989 – 1999)

⁹ 13,34 % (v letech 1979 – 1984), 14,98 % (1984 – 1989), 12,45 % (1989 – 1999)

¹⁰ Podle rozhodnutí Evropské rady z prosince 1978

- ale i mimo EMS:

- jako zúčtovací jednotka pro transakce mezi státy ES,
- jako rezervní aktivum členských států,
- jako měnový nástroj pro sestavování rozpočtů Evropské Unie,

1.2.2 Mechanismus měnových kurzů

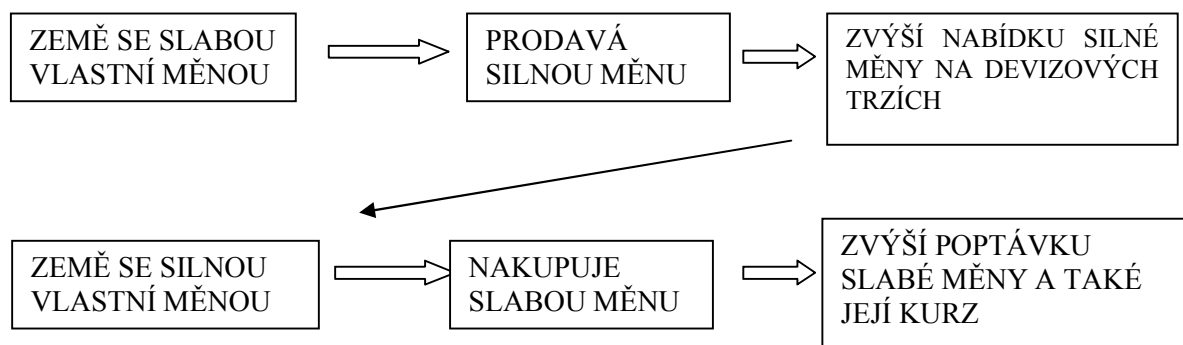
Důležitou částí EMS byl specifický intervenční mechanismus (ERM – Exchange Rate Mechanism). Jeho cílem bylo stabilizovat národní měny, respektive nedovolit kolísání větší než je vymezené rozpětí. Byl založen na působení národních centrálních bank, které sledovaly udržování národního kurzu vůči ostatním měnám systému a vůči jednotce ECU. Intervence zahrnovaly nákupy a prodeje národních měn centrálními bankami na domácích devizových trzích vždy, když kurzy překročí vymezené rozpětí.

Mechanismus měnových kurzů vycházel ze stanovení středních kurzů národních měn k ECU. Podle tohoto vztahu se pak stanovily střední kurzy mezi jednotlivými měnami. Změna jednoho z těchto kurzů vyvolala nejen změnu kurzu k ECU, ale také změnu skladby měnového koše ECU, byla proto možná pouze na základě všeobecné dohody členů EMS a Evropské komise. Centrální banky měly povinnost udržovat střední kurzy v rámci horního a dolního intervenčního bodu. Původně šlo o rozpětí v rozsahu $\pm 2,25\%$ ¹¹, v srpnu 1993 došlo ke zvýšení tohoto rozpětí až na 15% , z důvodu krize Evropského měnového systému. Touto problematikou se budu zabývat posléze.

V případě přiblížení kurzu měny k hranici této odchylky se dával do pohybu intervenční mechanismus, který vysvětluje obrázek 1.2 „Intervenční mechanismus“:

¹¹ s výjimkou GBP, ESP, PTE - $\pm 6\%$

Obrázek 1.2 Intervenční mechanismus

Zdroj: viz seznam použité literatury [2] , vlastní úprava

V prvním případě, centrální banka dané země, která má slabou vlastní měnu (vůči jiné silnější měně) bude silnou měnu prodávat. Tím zvýší její nabídku na devizových trzích. Jako reakci pak země se silnou vlastní měnou (vůči uvedené slabší měně), začne tuto slabou měnu nakupovat (tím zvýší její poptávku a také její kurz). Tímto dojde k vyrovnání výkyvů v systému měn. Předpokládalo se ovšem, že centrální banky zemí, jejichž měny se rozkolísaly, použijí všech možných prostředků, kterými disponují (například nástroji diskontní politiky), aby udržely stabilitu své měny a tím i celého systému.

Účastníky ERM nebyly všechny členské státy, ani dnes se na něm nemusí podílet ty, které zůstaly mimo vytvořenou hospodářskou a měnovou unii¹². Země také mají právo do systému volně vstupovat a vystupovat, podle současného postavení své měny.

Jak už jsem zmínila v předešlém textu, v roce 1993 zasáhla Evropský měnový systém krize. Téměř šestileté období kurzové stability, během něhož si měny zapojené do mechanismu měnových kurzů udržovaly své centrální parity, bylo zakončeno otřesy způsobené kurzovou spekulací. První vlna spekulace započala v srpnu 1992 a přinutila britskou libru a italskou liru opustit společnou kurzovou politiku. Ještě silnější nápor

¹² Dánsko (to však v systému ERM 2 je), Spojené království Velké Británie a Severního Irska, Švédsko

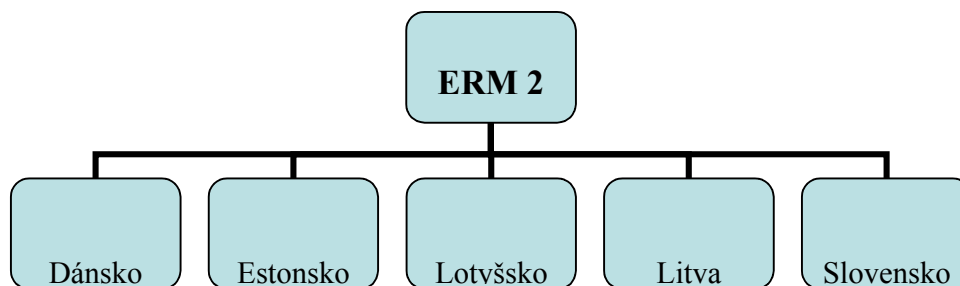
kurzové spekulace gradoval v létě 1993 a vynutil si radikální zásah do ERM v podobě rozšíření pásem přípustných fluktuací z dosavadních $\pm 2,25\%$ na $\pm 15\%$.

Jsou uváděny tři skutečnosti, které vyvolaly tak rozsáhlou kurzovou nestabilitu:

- ztráta flexibility ERM, která způsobila narušení rovnováhy kurzů některých měn,
- německé sjednocování¹³, jehož vysoké náklady byly prostřednictvím kurzové závislosti na německé marce přenášeny do ostatních členských zemí,
- zamítavé dánské referendum o Maastrichtské smlouvě¹⁴, které znejistilo vyhlídky na dosažení měnové unie.

Po vytvoření Evropské měnové unie v roce 1993 byl mechanismus ERM reformován na ERM 2 a minimálně dvouletá účast států v tomto mechanismu se stala podmínkou pro vstup do EMU.

Obrázek 1.3 Současné složení ERM 2

Zdroj: <http://www.euroinfocentrum.cz/enlargement/page.php?wid=10&sid=689id>, vlastní úprava

Modifikací v ERM 2 bylo nahrazení jednotky ECU jednotkou euro v poměru 1:1, centrální kurz účastnických měn byl stanoven jednáním, kterého se zúčastnili ministři financí účastníků ERM a členských států EMU, Evropská centrální banka a guvernéři centrálních bank členů EMU. Rozpětí odchylek kurzu bylo ponecháno $\pm 15\%$. Výčet států, účastnících se ERM 2 v dnešní době vyplývá z obrázku 1.3 „Současné složení ERM 2“.

¹³ Dne 3. října 1990 přistoupila Německá demokratická republika k Spolkové republice Německo.

¹⁴ V roce 1992 Dánské referendum řeklo „NE“ Maastrichtské smlouvě.

Česká republika zatím není členem ERM 2, když na základě vyhodnocení provedeného v roce 2006 vláda ČR rozhodla nevstupovat v roce 2007. Nový termín zatím nebyl stanoven.

1.2.3 Úvěrový mechanismus

Zvláštní úvěrový mechanismus zahrnoval několik různorodých úvěrů (krátkodobých a střednědobých), vesměs spjatých s fungováním ERM, sloužících k podpoře slabých měn, zejména v případě neschopnosti daného státu udržet svou měnu v rámci povolených odchylek od středního kurzu.

1.3 Koncepce přechodu k hospodářské měnové unii

Další etapou integračního procesu Evropské unie bylo vytvoření hospodářské a měnové unie, tedy zavedení jednotné měny a tímto převedení společné monetární politiky na nadnárodní úroveň. Za tímto účelem byla založena Evropská hospodářská a měnová unie, také nazývaná Evropská měnová unie (EMU).

Vytvoření EMU mělo strategický význam pro další vývoj EU, jelikož přispívá k prohloubení integračních vazeb v rámci Unie a umožňuje dosažení „širší evropské identity“. Také poskytuje jakousi ochranu Unie před vnějšími ekonomickými otřesy světového hospodářství a upevňuje pozici evropských producentů na světových trzích, čímž pomáhá v konkurenčním boji s transnacionálními korporacemi z USA a Japonska.

Stabilní a efektivní fungování EMU mělo několik předpokladů, zejména pak¹⁵:

- stabilita cenových hladin členských zemí EMU, což je také jeden z prioritních cílů monetární politiky ECB,
- stabilita měnových kurzů mezi národními měnami a také ve vztahu ke společné měně,

¹⁵ Podle článku 121 Smlouvy o ES.

- koordinace národních hospodářských politik, která by zaručila naplňování cílů měnové unie bez destabilizace národních hospodářských politik,
- zajištění nezávislosti jak národních bank, tak i společné centrální banky,
- dosažení úplného zrušení kontroly pohybu kapitálu mezi zeměmi a tím dosažení jednoty kapitálových trhů,
- racionální rozpočtová politika vlád. Musí se brát na vědomí, že deficity národních rozpočtů nesmí být financovány nadnárodní bankou.

1.3.1 Podmínky účasti v EMU

Aby mohla měnová unie správně fungovat, kandidáti na vstup museli splnit několik ekonomických podmínek, známých jako konvergenční kritéria, která jsou zakotvena v Maastrichtské smlouvě. Nutnost jejich splnění vychází z rozdílnosti ekonomik a ekonomických situací kandidátských zemí. Tato kritéria pomohla uskutečnit takový výběr účastníků, který by zajistil stabilitu měnové unie od samého začátku.

Maastrichtská kritéria¹⁶:

- stabilita cenové hladiny - průměrná roční míra inflace nesmí překročit více než o 1,5 % průměr inflace tří zemí, které dosáhly v oblasti inflace nejlepších výsledků,
- deficit státního rozpočtu nesmí být vyšší než 3 % jeho poměru k HDP státu,
- výše hrubého veřejného dluhu může být maximálně 60% vzhledem k hodnotě HDP,
- průměrná dlouhodobá nominální úroková míra (minimálně jeden rok před vstupem do Evropské hospodářské unie) nepřesáhne 2 % průměr úrokových měr tří zemí, které dosáhly v oblasti inflace nejlepších výsledků,
- země mají povinnost udržovat svou měnu ve vymezeném pásmu kurzových odchylek platném v ERM 2 (v současnosti +/- 15 %), alespoň po dobu posledních dvou let před šetřením o vstupu do EHU¹⁷.

V roce 1998 bylo po provedení kontrol plnění kritérií přijato jedenáct států: Německo, Francie, Nizozemí, Belgie, Lucembursko, Rakousko, Finsko, Irsko,

¹⁶ Podle Smlouvy o Evropském společenství, kapitola 4 „Přechodná ustanovení“, *článek 121*, pozměněny Amsterodamskou smlouvou, která vstoupila v platnost 1.5. 1999.

¹⁷ Zejména pak nesmí členský stát v tomto období z vlastního podnětu devalvovat svou měnu vůči meně kteréhokoliv jiného členského státu.

Španělsko, Itálie a Portugalsko. V roce 2001 přistoupilo Řecko. Mimo EMU tak z tehdejších členů zůstala Velká Británie, Švédsko a Dánsko.

Tabulka „Plnění konvergenčních kritérií k roku 1997“ v příloze č.1 znázorňuje, jak se dařilo státům rok před vstupem do Evropské měnové unie plnit kritéria.

Co se týká prvního kritéria (kritérium cenové stability), všechny země přistupující do EMU udržely inflaci v mezích 1,2 % - 2,7 %¹⁸. Druhé kritérium (kritérium úrokové míry) bylo také splněno všemi státy¹⁹. Třetí kritérium (stabilita cenových kurzů) je vázáno na povinnou, nejméně dvouletou účast států v ERM 2. Kritérium bylo splněno všemi státy vyjma Řecka, které do ERM 2 vstoupilo v roce 1999 a vyjma Švédska a Velké Británie. Tyto dva státy ovšem dodnes nevstoupily do EMU. Čtvrté kritérium (deficit veřejných financí a jeho podíl na hrubém domácím produktu) nesplnilo pouze Lucembursko, které svými 3,4 % HDP mírně překročilo povolenou hranici 3 % HDP. Na rozdíl od předchozích čtyř kritérií, které státy splnily poměrně úspěšně, páté kritérium (veřejné zadlužení a jeho podíl na HDP) bylo pravý opakem. Jak vyplývá z tabulky v příloze č.1, již průměr EU byl 71,0 % HDP, což představuje o 10 % procent více, než je povolený 60% limit. Veřejné finance v rámci povolených mezí udrželo z kandidátských zemí EMU pouze Finsko, Francie, Lucembursko a Portugalsko. Ostatní státy limit překročily, některé, jako ku příkladu Belgie s velkým rozdílem.

K dalšímu rozšíření měnové unie došlo v roce 2007, kdy přistoupilo Slovinsko.

Od 1. ledna 2008 pak přistoupila Malta a řecká část Kypru. Slovensko přistoupí na společnou měnu 1. 1. 2009.

¹⁸ Vyjma Řecka, které však do EMU přistoupilo až v roce 2001.

¹⁹ Znovu vyjma Řecka.

1.3.2 Etapy vytváření EMU

Dle Smlouvy o Evropském společenství, vytváření měnové unie probíhalo ve třech etapách.

Cílem první etapy, která se datuje od 1.7.1990, bylo odstranit všechna omezení v pohybu kapitálu mezi členskými státy a rozvinutí měnové spolupráce mezi centrálními bankami států.

Dnem 1.1.1994, který je považován za počátek druhé etapy, započal přechod k hospodářské a měnové unii. Pro tuto fázi se vycházelo z předpokladu, že se státy vynasnaží vyrovnat nadměrné schodky rozpočtů veřejných financí. V průběhu 2. etapy byl ustanoven Evropský měnový institut (European Monetary Institut)²⁰, jehož účelem byla příprava založení Evropské centrální banky k roku 1999. Hlavní funkcí Institutu bylo upevňovat spolupráci mezi národními emisními bankami a vytvářet optimální podmínky pro vytvoření ECB. V rámci přípravy na přechod do 3. fáze se EMI staral o přípravy pro přechod na jednotnou měnovou politiku, o sestavení pravidel, kterými by se řídily národní centrální banky v podmínkách měnové unie a také o technickou přípravu emise bankovek euro. Po splnění těchto cílů byla jeho činnost ukončena.

Třetí fáze, která začala 1.1.1999, je považována za nejsložitější a nejnáročnější, jelikož spočívala v definitivním zafixování měnových kursů a zahájení emise nové, jednotné měnové jednotky – eura. Euro se mělo dostat do běžného oběhu členských zemí v roce 2002. Pomocí pro vyřešení problémů v této fázi byla Zelená kniha²¹ o praktických opatřeních k zavedení evropské měny vydané Evropskou komisí v květnu roku 1995. Obsahovala podrobné rozpracování kroků, které bude nutno vykonat při přechodu k měnové unii. Tento dokument měl podobu souboru doporučení, jejichž přijetí vytvořilo technické a právní předpoklady potřebné ke správnému fungování měnové unie.

Závěrečný krok přechodu ve 3. etapě se uskutečnil ve 3. fázích:

²⁰ Jeho založení a funkce vychází z článku 117 Smlouvy o Evropském společenství

²¹ Komisi vydávané Zelené knihy jsou dokumenty, které mají podpořit debatu a nastartovat proces konzultací na evropské úrovni k určitému tématu.

- 1.fáze, téměř jednoroční, byla zahájena rozhodnutím Rady EU o přechodu k měnové unii a o konečném složení účastníků. Také byly vyřešeny mnohé technické otázky (například tisk bankovek), zřízeny národní instituce pro přechod na společnou měnu v každé účastnické zemi.
- 2.fáze, trvající od 1999 do roku 2001 byla nejdůležitější fází pro vytvoření měnové unie, jelikož v jejím průběhu došlo k definitivnímu nezvratnému zafixování měnových kurzů a ke stanovení přepočítacích koeficientů pro konverzi národních měn na jednotnou měnu. Zodpovědnost za jednotnou měnovou politiku převzal Evropský systém centrálních bank.
- 3.fáze, probíhající v první polovině roku 2002 se vyznačovala zejména výměnou národních měn za jednotky nové měny, která se stala jediným oficiálně platným platidlem v prostoru měnové unie.

1.3.3 Převod národních měn na euro

Dne 1.1.1999, v průběhu 2. fáze 3. etapy byly zafixovány měnových kurzů členských států EMU. K tomuto datu došlo k nastolení nové měnové jednotky euro, i když ještě ne jako hotovostní měny. K vyřešení problému s poměrem mezi eurem a národními měnami vyhlásila Rada EU fixní přepočítávací koeficienty. Hodnoty jednotlivých koeficientů můžeme vidět v tabulce 1.2 „Fixní přepočítávací koeficienty mezi eurem a měnami členských států EMU“.

**Tabl.1.2 Fixní přepočítávací koeficienty mezi eurem a měnami
členských států EMU**

1 euro =	40,3399	Belgického franku
	1,95583	Německé marky
	166,386	Španělské pesety
	6,55957	Francouzského franku
	0,78756	Irské libry
	1936,27	Italské liry
	40,3399	Lucemburského franku
	2,20371	Nizozemského guldenu

	13,7603	Rakouského šilinku
	200,482	Portugalského escuda
	5,94573	Finské marky

Zdroj: viz seznam použité literatury [2] , vlastní úprava

Jak říká nařízení Rady ES za dne 17.6.1997 o některých opatřeních souvisejících se zavedením eura (č. ES 1103/1997, čl. 2) se uvádí „ Od 14.1.1999 je měnou účastnických států euro. Měnovou jednotkou je 1 euro. Euro je rozděleno na 100 centů. Dočasně „euro“ nastupuje v přepočítávacím koeficientu na místo měn jednotlivých účastnických členských států, ...přepočítá koeficienty budou přijaty jako jedno euro, vyjádřené v každé z národních měn, ...mezi měnami nebudou stanoveny žádné zpětné nebo bilaterální koeficienty“.

Koeficienty byly neodvolatelné a pevné. Aplikace přepočítávacích koeficientů se řídila podle několika pravidel: byly určeny na šest významných míst, nesměly se zaokrouhlovat nebo zkracovat, platil zákaz používání převrácených hodnot, přepočet kurzů měn se musel provádět přes euro – tento přepočet se nazývá triangulace a jeho příklad můžeme vidět na obrázku 1.4 „Příklad triangulace“.

Obr. 1.4 Příklad triangulace

Převádíme 100 francouzských franků na německé marky.

V první fázi převedeme franky na euro:

$$100 \text{ FRF} : 6,55957 = 15,449017 \text{ euro}$$

Zaokrouhleno nahoru = 15, 45 euro

Nyní převedeme euro na marky:

$$15, 45 \text{ euro} \times 1,95583 = 30, 217573 \text{ DEM}$$

Zaokrouhleno dolů – 30, 22 DEM

$$\mathbf{100 \text{ FRF} = 30,22 \text{ DEM}}$$

Zdroj: viz seznam použité literatury [2] , vlastní úprava

Plán výměny národních měn za bankovky a mince eura udával, že platnost národní měny členských států vyprší do 28.2.2002. Výměna měny v obchodních a centrálních bankách byla stanovena individuálně.

1.3.4 Pakt stability a růstu v EMU

Pakt stability a růstu vznikl jako odpověď na obavy, které se začaly objevovat ještě před vznikem měnové unie. Jednalo se hlavně o to, zda se po převzetí odpovědnosti za společnou měnu Evropskou centrální bankou nesníží odpovědnost národních bank, které by v jisté krizové situaci pro dosažení makroekonomické stability země mohly sáhnout například po deficitním financování státních rozpočtů nebo zvýšení zadlužení země, aby tuto situaci vyřešily.

Jedná se tedy o zvláštní soubor opatření, která by sloužila ke kontrole nebo regulaci chování vlád v kritických situacích tak, aby nesáhly k opatřením v rozpočtové oblasti. Koncepce tohoto opatření se skládá ze systému opatření národních vlád, která mají preventivní charakter a ze souhrnu opatření ECB.

Mezi opatření národních vlád patří povinnost sestavit národní program stability, který obsahuje střednědobé cíle v oblasti veřejných financí, a rozpočtová opatření, pomocí kterých budou tyto cíle splněny.

Druhý okruh opatření vymezuje jakási „varovná pravidla“ Unie, která se budou vztahovat na každou zemi, která použije nadměrného deficitu veřejných financí při pokusu o řešení krizové situace.

Opatření je v tomto případě určeno na základě analýzy situace ECB. Pokud je země postižena poklesem HDP o 2 % či vyšším, jedná se o „mimořádný schodek“, který lze tolerovat. ECB nebude danou zemi sankcionovat. Pokud se jedná o pokles o 0,75% a méně, jedná se o schodek „nadměrný“ a tento podléhá sankci ECB. Při poklesu HDP mezi 0,75 % až 2 %, o charakteru schodku rozhoduje Rada ECB.

1.4 Fungování EMU a její instituce

Předpokladem EMU, jako nadstátní organizace je, že státy předají část své suverenity v hospodářské oblasti nadstátním institucím a orgánům měnové unie. Odpovědnost za měnovou politiku převezme Evropská centrální banka. Státy (stejně

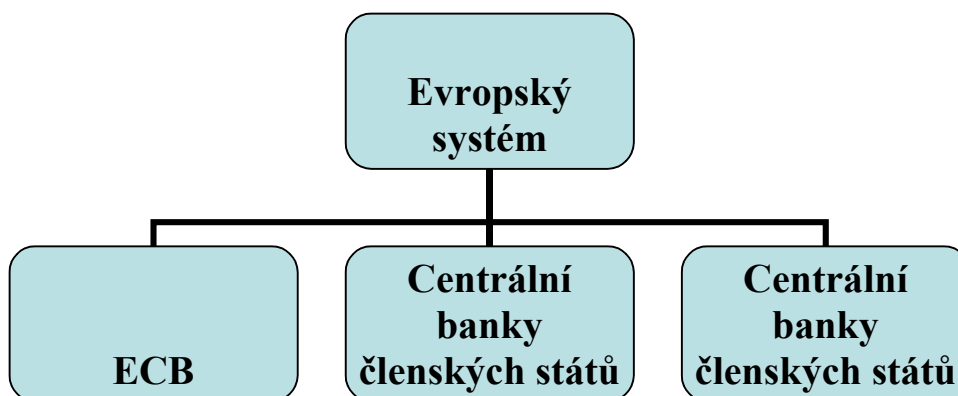
jako ostatní orgány EU) nemohou ovlivnit její jednání, jelikož je koncipována jako zcela nezávislá instituce.

1.4.1 Evropská centrální banka

Evropská centrální banka sídlí ve Frankfurtu nad Mohanem a jejím prezidentem je od roku 2003 Jean – Claude Trichet. Banka má rozhodující význam v měnové unii. Mezi její výlučná práva patří povolovat emitování bankovek národními centrálními bankami, kontrolovat měnovou zásobu eura a nese odpovědnost za stabilitu jednotné měny a to krátkodobou i dlouhodobou. ECB je plně nezávislá jak na orgánech EU, tak i na členských státech Unie, což znamená, že nepodléhá příkazům žádného z orgánů ani nemůže být ovlivněno její rozhodování. Podíl členských států na základním kapitálu banky se vypočítá z údajů o podílu země na celkovém počtu obyvatel Unie a jejího podílu na celkovém HDP Unie. Stejným způsobem se určí i podíl na celkových devizových rezervách.

Souběžně se zahájením fungování ECB začal fungovat také Evropský systém centrálních bank (ESCB), jehož strukturu můžeme vidět na obrázku 1.5 „Evropský měnový systém“.

Obr. 1.5: Evropský měnový systém

Zdroj: <http://www.euroskop.cz/82/sekce/evropska-centralni-banka>, vlastní úprava

Centrální orgány měnové unie mají Amsterodamskou smlouvou určeny své úkoly:

- definovat a provádět měnovou politiku Společenství

- provádět devizové operace
- držet a spravovat oficiální devizové rezervy členských států
- podporovat plynulé fungování platebních systémů
- povolovat vydávání bankovek a schvalovat objem emise mincí

Nejvýznamnější postavení má v ECB emisní činnost, ECB má výlučné právo povolovat vydávání bankovek ve Společenství a členské státy mohou vydávat mince jen poté, když objem jejich emisí schválí ECB. Členské státy musejí s ECB konzultovat všechna připravovaná legislativní opatření, která spadají do působnosti ECB.

Mezi orgány ECB patří Rada ECB, Generální rada, Výbor ředitelů a Prezident. První tři z těchto orgánů mají rozhodovací pravomoc.

Rada ECB se skládá z členů Výboru ředitelů ESCB a z guvernérů národních centrálních bank. Rada má za úkol formulovat měnovou politiku Společenství a rozhoduje o stanovení střednědobých měnových cílů, klíčových úrokových měr a vytváření měnových rezerv.

Výbor ředitelů je exekutivním orgánem a vydává pokyny národním centrálním bankám. Skládá se z prezidenta ECB, viceprezidenta a 4 členů. Ti jsou vybráni na období osmi let dohodou mezi členskými státy a po projednání v příslušných orgánech EU. Musí se jednat o osoby uznávané a zkušené v měnových a bankovních záležitostech.

Generální rada byla zřízena dodatečně jako třetí rozhodovací orgán ECB. Je složena z prezidenta a viceprezidenta ECB a z guvernérů národních centrálních bank všech členských států EU. Generální radu lze považovat za rozhodovací orgán vytvořený na přechodnou dobu. Plní úkoly převzaté od Evropského měnového institutu. Jakmile všechny členské státy EU zavedou euro, bude Generální rada rozpuštěna.

Prezident ECB provádí měnovou politiku v souladu s instrukcemi a rozhodnutími Generální rady. Přípravuje zasedání Generální rady a předsedá Radě guvernérů, Výkonné radě i Generální radě ECB.

1.4.2 Evropský systém centrálních bank

Evropský systém centrálních bank je stejně jako ECB trvalou institucí, jež vznikla v závěrečné etapě měnové unie. Skládá se z ECB a z centrálních bank všech členských států EU. Na rozdíl od ECB a národních centrálních bank nemá ESCB právní subjektivitu. ESCB je řízen orgány Evropské centrální banky. Rozhodovacími orgány jsou Rada guvernérů a Výkonná rada s působností pro členy EMU. Celý systém ESCB koordinuje Generální rada. ESCB je postaven na několika principech²²:

- zajištění stability cen
- podpory ekonomické politiky EU
- nedělitelnosti měnové politiky
- federalismus a subsidiarita
- nezávislost a odpovědnost

Prvořadým úkolem ESCB je udržovat cenovou stabilitu (úkoly ESCB se vztahují pouze na země, které zavedly euro jako svou měnu).

Dále má za úkol:

- definovat a vést měnovou politiku Společenství
- řídit devizové obchody
- držet a spravovat oficiální devizové rezervy zúčastněných států
- podporovat fungování platebních systémů

1.5 EMU dnes

Euro bylo zavedeno 1. ledna 1999 jako elektronická měna užívaná bankami, zahraničními obchodníky s měnami, velkými společnostmi a akciovými burzami. V podobě bankovek a mincí se dostalo do oběhu k 1. lednu 2002 ve 12 státech EU. V roce 2007 a 2008 proběhlo rozšíření, kdy euro přijala také Malta, Kypr a Slovinsko. Z ostatních členů EU má k přidružení nejbližší Slovensko, přijetí eura se tam předpokládá k 1.1.2009.

²² Vyplývá ze Smlouvy o ES.

2. Zapojování španělské ekonomiky do měnové unie

2.1 Španělská ekonomika před vstupem do EMU

Začátek 20. století znamenal pro Španělsko ekonomickou krizi a značnou politickou nestabilitu. Pouze první světová válka přinesla náznak prosperity, která byla způsobena neutralitou Španělska během tohoto konfliktu. Následné období politické diktatury²³, které trvalo až do roku 1978 také příliš nepřispělo k ekonomickému růstu. V roce 1939, po skončení občanské války, se k moci dostal generál Francisco Franco, který prakticky uzavřel španělské hospodářství před světem.

V prvních dvaceti letech Frankovy vlády v hospodářství panoval autarkický model (1939 – 1959) se silným státním intervencionismem a důrazem na veřejné díla, infrastrukturu a těžký průmysl, financovaný ze státních prostředků. V roce 1959 dvacetileté období autarkie ukončil takzvaný Stabilizační plán. Tento plán představoval první krok k ekonomické otevřenosti Španělska. V letech 1961 – 1973 rostl HDP o 7% ročně ve stálých cenách, což byl nejvyšší růst mezi nekomunistickými zeměmi s výjimkou Japonska. Devalvovala peseta, platy se zmrazily a liberalizovala se část obchodu v soukromém sektoru. V roce 1960 zaznamenal běžný účet platební bilance přebytek, ale nezaměstnanost zůstávala stále vysoká. Velká část obyvatel byla nucena odejít za prací do jiných evropských zemí – Francie, Německa a Latinské Ameriky. Naštěstí pro Španělsko Evropa zažívala období konjunktury a množství vznikajících pracovních míst bylo řešením pro zemi, které jinak hrozil sociální kolaps.

V roce 1959 otevřel frankistický režim zemi turismu tím, že zrušil vstupní víza pro turisty ze Západní Evropy.” V roce 1960 počet návštěvníků stoupl o 53% na 4,3 miliony a vzrůstal dál, až na 54 milionů v roce 1988. Turismus měl pro Španělsko rozhodující význam, bez něho by nemělo potřebné devizy na financování rozvoje svého průmyslu a vytváření infrastruktury.

²³ První období diktatury začalo v roce 1923, nastolil ho generál Primo de Rivera se svolením samotného krále Alfonsa XIII.

Franco zemřel 20. listopadu 1975 a s jeho smrtí začíná období známé jako období „přeměny“. Na trůn nastoupil Juan Carlos II a Španělsko bylo vyhlášeno parlamentní monarchií. Tehdejší ministerský předseda²⁴ zahájil jednání o vstupu do Evropského hospodářského společenství. Došlo k značné modernizaci a liberalizaci ekonomiky, charakterizované rekonverzí těžkého průmyslu.

Příloha č. 2 „Roční míra růstu reálného HDP²⁵“ obsahuje srovnání růstu HDP Španělska s růstem HDP Evropské unie mezi lety 1978 a 1999, to znamená mezi obnovením demokracie (a tím i tržní politiky) a vstupem do Hospodářské měnové unie (spojené se zavedením eura).

Do roku 1982 se cyklus španělské ekonomiky zdá být opačný cyklu EU. Například v roce 1979 můžeme pozorovat zvýšení růstu HDP EU o 0,5 % oproti roku 1978, zatímco španělská ekonomika (vlivem první ropné krize²⁶, která do Španělska dorazila v letech 1977-1978) znamenala pokles růstu o 1,5 %.

Od roku 1983, kdy už vyjednávání o vstupu do EHS byla v plném proudu²⁷, se cyklus španělské ekonomiky začal více podobat cyklu Evropské unie. Rokem 1985 vstupuje Španělsko do fáze expanze, která trvá do roku 1991. Tato expanze, způsobená obnovením vnitřní poptávky na trhu a poklesem ceny ropy, je charakterizovaná vysokou hodnotou investic (vnitřních i zahraničních), která byla stimulována zejména vstupem do Evropského společenství 1. ledna 1986.

Léta 1991 – 1993 přinesla období zpomalení růstu HDP, způsobené politikami, které aplikovala tehdejší španělská vláda v boji proti rostoucí inflaci²⁸. Došlo k výraznému poklesu růstu HDP, avšak inflace se nesnižovala. Sektor průmyslu postihla největší krize v historii Španělska. Avšak také v případě EU došlo ke zhoršení situace, jako reakce na rozpad Sovětského svazu z roku 1989, což byla událost, která prudce narušila rovnováhu světové ekonomiky.

²⁴ Adolfo Suárez

²⁵ v cenách roku 1995

²⁶ Ropná krize (rok 1973) – Organizace zemí vyvážejících ropu (OPEC) záměrně snížila těžbu ropy (o 5 %), aby mohla ovlivňovat její cenu ve svůj prospěch. Toto snížení těžby mělo za následek prudké zvýšení poptávky a tím i ceny ropy. Následná inflace způsobila sérii ekonomických recesí.

²⁷ Španělsko podepsalo Smlouvu o přístupu do EU dne 12. června 1985.

²⁸ Politika „zmrazení“ vnitřních výdajů

Po roce 1994, zaznamenává španělská ekonomika prudký růst na úrovni Evropské unie, od roku 1996, dokonce ve svém růstu Unii předstihuje. Tabulku v příloze č.2 „Roční míra růstu reálného HDP nám shrnuje Graf 2.1 „ Roční růst reálného HDP“.

Graf 2. 1: Roční růst reálného HDP

Zdroj: <http://www.vespito.net/historia/franco/estft.html>, vlastní úprava

2.2 Proces konvergence Španělska

Po recesi z 90. let schválila tehdejší španělská vláda takzvaný Program konvergence na roky 1992 – 1996. Tento program byl založen na snaze reformovat hospodářství a umožnit Španělsku realizovat svůj potenciál růstu a tím ulehčit snižování rozdílu důchodů na obyvatele vůči průměru ES.

Plán rozlišoval nominální konvergenci, představovanou konvergenčními kritérii, po začlenění země do Evropské měnové unie a takzvanou konvergenci reálnou²⁹.

Reálná konvergence nám umožňuje srovnávat životní úrovně zemí. Evropská komise ji nazývá ekonomická a sociální koheze. Jejími ukazateli jsou míra nezaměstnanosti a HDP/osobu³⁰. Tato kritéria potřebují ke splnění více času než kritéria nominální. Program konvergence na roky 1992 - 1996 obsahoval navrhované metody, jak podnítit růst HDP/osobu, což bylo největší prioritou. Jako příklad těchto metod mohu uvést reformu pracovního trhu, zlepšení podmínek veřejného sektoru nebo zjednodušení vstupu na trh.

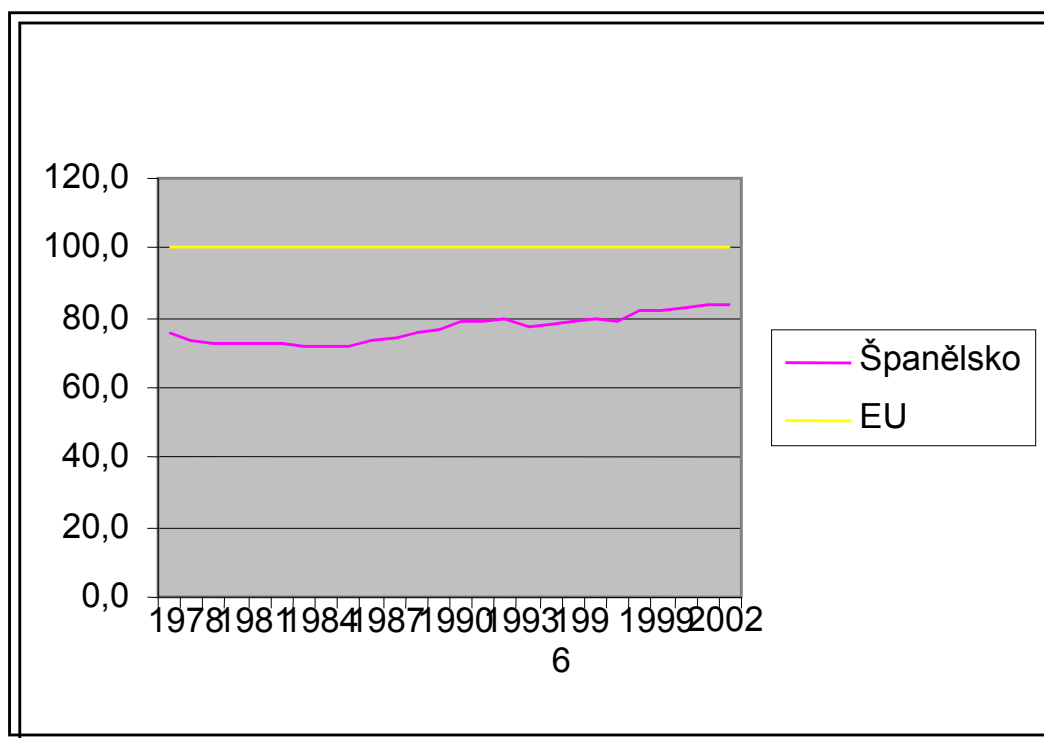
2.2.1 Reálná konvergence

Srovnání výsledků HDP/obyvatele Španělska a EU nám znázorňuje graf 2. 2 „Vývoj HDP/obyvatele“. Z grafu můžeme vyčíst, že v případě Španělska se hodnoty pohybovala pod úrovní EU, avšak od roku 1994 pozorujeme pomalé, avšak pravidelné přibližování na úroveň EU.

²⁹ Reálná konvergence nebyla stanovena v evropských smlouvách jako podmínka pro vstup do EMU.

³⁰ Některé prameny uvádějí také strukturu platební bilance a veřejné výdaje.

Graf 2. 2 Vývoj HDP/ obyvatele³¹

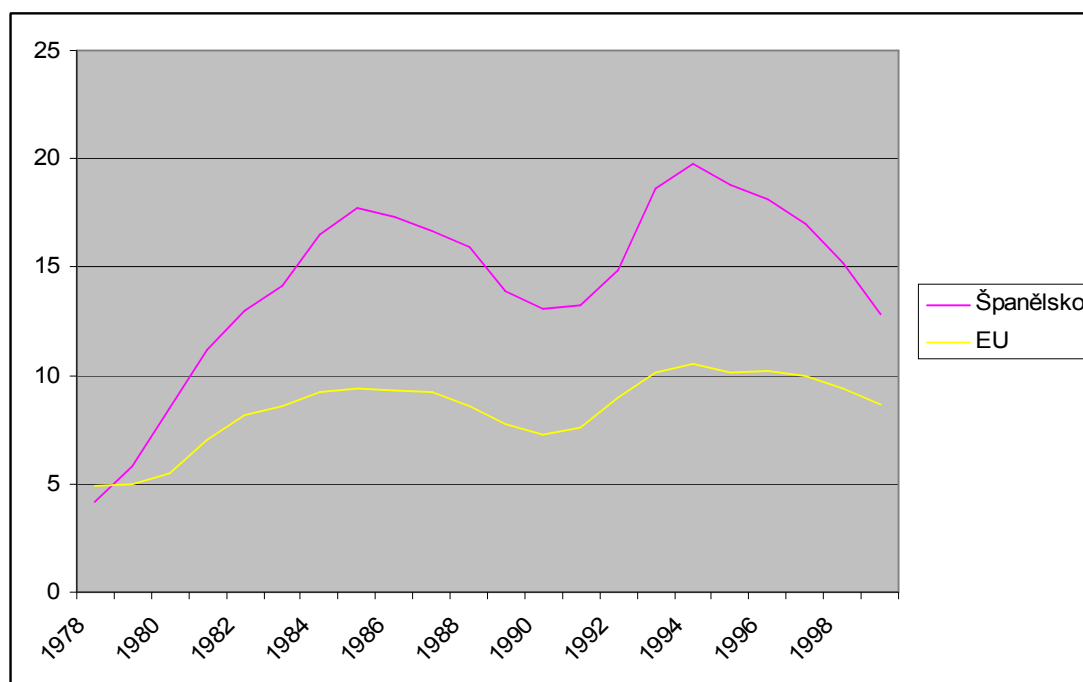
Zdroj: http://www.revistasice.com/cmsrevistasICE/pdfs/ICE_811_53-.pdf, vlastní úprava

Graf 2.3 „Vývoj míry nezaměstnanosti“ znázorňuje srovnání dalšího z kritérií reálné konvergence a to je míra nezaměstnanosti. V tomto případě můžeme pozorovat výrazný rozdíl mezi hodnotami Španělska a EU. Španělská míra nezaměstnanosti je v mnoha případech dvojnásobně vyšší než míra EU. Vyniká zejména období po roce 1993³², o kterém jsem se již zmínila v předchozím textu, kdy ve Španělsku, jako důsledek hluboké průmyslové krize prudce stoupla nezaměstnanost

³¹ v procentech, EU = 100

³² v roce 1994 dosáhla míra nezaměstnanosti 19,8 %.

Graf 2.3 Vývoj míry nezaměstnanosti

Zdroj: http://www.revistasice.com/cmsrevistasICE/pdfs/ICE_811_53-7.pdf, vlastní úprava

Více se reálnou konvergencí zabývat nebudu, jelikož příliš nesouvisí s tématem mé práce.

2.2.2 Nominální konvergence

Jak jsem se již zmínila v první části mé bakalářské práce, dosažení nominální konvergence státu, vychází z plnění několika ekonomických kritérií, která se jmenují Maastrichtská kritéria, podle smlouvy, ze které vycházejí³³.

Jedná se o těchto pět kritérií:

- stabilita cenové hladiny - průměrná roční míra inflace nesmí překročit více než o 1,5 % průměr inflace tří zemí, které dosáhly v oblasti inflace nejlepších výsledků,
- deficit státního rozpočtu nesmí být vyšší než 3 % jeho poměru k HDP státu,
- výše hrubého veřejného dluhu může být maximálně 60 % vzhledem k hodnotě HDP,
- průměrná dlouhodobá nominální úroková míra (minimálně jeden rok před vstupem

³³ Smlouva o ES neboli Maastrichtská smlouva.

do Evropské hospodářské unie) nepřesáhne 2 % průměr úrokových měr tří zemí, které dosáhly v oblasti inflace nejlepších výsledků,

- země mají povinnost udržovat svou měnu ve vymezeném pásmu kurzových odchylek platném v ERM 2 (v současnosti +/- 15 %), alespoň po dobu posledních dvou let před šetřením o vstupu do EHU³⁴

Nyní bych se zmínila o tom, jakých výsledků dosahovalo Španělsko v některých etapách své konvergence a jejich srovnání s ostatními státy EU 15. Jako výchozí bod, jsem použila tabulku z přílohy č.3: „Plnění konvergenčních kritérií v roce 1991“. Jedná se o tabulku sestavenou zpětně, která poukazuje na to, jak by státy plnily kritéria v daném roce. Samotná konvergenční kritéria v té době ještě nebyla stanovena smlouvou. Co se týče pátého kritéria, španělská peseta vstoupila do ERM 2 v červnu roku 1989³⁵, toto kritérium je tedy splněno.

Tabl. 2.1 Plnění konvergenčních kritérií v roce 1991

ZEMĚ	SPOTŘEBITELSKÉ CENY ⁽¹⁾	VEŘEJNÝ DEFICIT ⁽²⁾	ÚROKOVÉ SAZBY ⁽³⁾	VEŘEJNÝ DLUH ⁽⁴⁾
ŠPANĚLSKO	5,9	- 4,4	12,1	45,6

Zdroj: příloha

(1) Pro splnění cíle Inflace bylo třeba nepřekročit 4,3 %.

(2) Veřejný deficit neměl překročit 3 % HDP.

(3) Dlouhodobá úroková míra nesměla překročit 11,1 %.

(4) Veřejný dluh nesmí překročit 60 % HDP.

V tabulce 2.1 „Plnění konvergenčních kritérií v roce 1991“³⁶ jsou znázorněny hodnoty, kterých by dosáhlo Španělsko v roce 1991 a pod tabulkou pak mezní povolené hodnoty pro splnění kritéria. V tomto případě by Španělsko splnilo pouze druhé a čtvrté

³⁴ Zejména pak země nesmí členský stát v tomto období z vlastního podnětu devalvovat svou měnu vůči měně kteréhokoliv jiného členského státu.

³⁵ Pesetě byla spolu s portugalským escudem a britskou librou povolena výjimka, rozsah flukтуаčních pásem byl rozšířen na +/- 6 %.

³⁶ Jedná se o úryvek tabulky z přílohy č.3 „Plnění konvergenčních kritérií“.

kritérium. Veřejný dluh země byl nižší než 60 % HDP, v oblasti veřejných financí zaznamenala dokonce přebytek. Míra inflace a úrokových sazeb však překračuje povolené limity.

Zajímavé je zaměřit se v příloze č. 3 „Plnění konvergenčních kritérií v roce 1991“ na poslední kritérium o veřejném dluhu, jelikož v této oblasti dosahuje Španělsko jednoho z nejlepších výsledků. Lepší hodnoty dosáhlo jen Lucembursko, Francie a Velká Británie. Naopak v oblasti úrokových měr je španělský výsledek jedním z nejhorších.

Tabl. 2.2 Plnění konvergenčních kritérií v roce 1995

ZEMĚ	SPOTŘEBITELSKÉ CENY	VEŘEJNÝ DEFICIT	ÚROKOVÉ SAZBY	VEŘEJNÝ DLUH
ŠPANĚLSKO	4,7	6,6	11	63,9

Zdroj: http://documentos.fundacionfaes.info/document_file/filename/1737/10.pdf, vlastní úprava

Vývoj plnění kritérií sleduje tabulka 2.2 „Plnění konvergenčních kritérií v roce 1995“. K tomuto roku došlo ve Španělsku k velkému nárůstu veřejného deficitu, vzhledem k přebytku z roku 1991 a stát již nesplnil kritérium veřejného deficitu. V oblasti úrokových sazeb však došlo k mírnému zlepšení.

Tabl. 2.3 Plnění konvergenčních kritérií v roce 1997

ZEMĚ	SPOTŘEBITELSKÉ CENY ⁽¹⁾	VEŘEJNÝ DEFICIT ⁽²⁾	ÚROKOVÉ SAZBY ⁽³⁾	VEŘEJNÝ DLUH ⁽⁴⁾
ŠPANĚLSKO	1,9	-2,6	6,4	66,9

Zdroj: příloha

- (1) Pro splnění cíle Inflace bylo třeba nepřekročit 2,7 %.
- (2) Veřejný deficit neměl překročit 3 % HDP.
- (3) Dlouhodobá úroková míra nesměla překročit 8 %.
- (4) Veřejný dluh nesmí překročit 60 % HDP.

Rok 1997 již přinesl značné zlepšení v plnění konvergenčních kritérií, jak znázorňuje tabulka 2.3 „Plnění konvergenčních kritérií v roce 1997³⁷“. V tomto roce se Španělsku podařilo splnit kritérium inflace a veřejného deficitu. Kritérium úrokových sazeb je také splněno, ale španělská hodnota 6,4 je stále jednou z nejvyšších ze zemí EU 15. Veřejný dluh však přesáhl hranici 60 % HDP, což znamená, že čtvrté kritérium splněno nebylo, i tak je však výsledek Španělska jedním z nejlepších.

Tabl. 2.4 Plnění konvergenčních kritérií v roce 1998³⁸

ZEMĚ	SPOTŘEBITELSKÉ CENY⁽¹⁾	VEŘEJNÝ DEFICIT⁽²⁾	ÚROKOVÉ SAZBY⁽³⁾	VEŘEJNÝ DLUH⁽⁴⁾
ŠPANĚLSKO	1,9	- 2,6	5,2	68,9

Zdroj: příloha

- (1) Pro splnění cíle Inflace bylo třeba nepřekročit 2,4 %.
- (2) Veřejný deficit neměl překročit 3 % HDP.
- (3) Dlouhodobá úroková míra nesměla překročit 7 %.
- (4) Veřejný dluh nesmí překročit 60 % HDP

Jak vyplývá z tabulky 2.4 „Plnění konvergenčních kritérií v roce 1998“, tento rok 1998 nepřinesl velké změny, Španělsko opět splnilo první tři kritéria, dokonce v oblasti úrokových sazeb dosáhlo jednoho z nejlepších výsledků. Kritérium veřejného dluhu nebylo splněno, hodnota přesáhla povolený limit o 8,9 %.

³⁷ Celá tabulka je součástí přílohy č. 3 „Plnění konvergenčních kritérií v roce 1997“.

³⁸ Celou tabulku připojuji v příloze č. 4 „Plnění konvergenčních kritérií v roce 1998“.

2.2.3 Efekty přijetí eura pro Španělsko

Španělsko stejně jako dalších jedenáct států EU 15, přijalo euro k 1.lednu 1999³⁹. Zpočátku fungovalo jako virtuální měna užívaná bankami, zahraničními obchodníky s měnami, velkými společnostmi a akciovými burzami. V podobě bankovek a mincí se dostalo do oběhu k 1.lednu 2002. Časové limity ukončení platnosti pesety a zavedení eura jsou zobrazeny v tabulce 2.5 „Harmonogram zavedení eura ve Španělsku.”

Tabl. 2.5 Harmonogram zavedení eura ve Španělsku

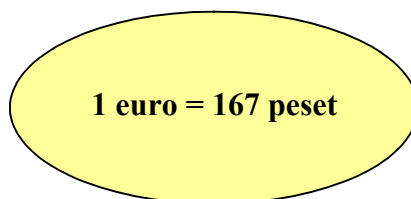
Ukončení platnosti pesety	Výměna v obchodních bankách	Výměna v centrálních bankách - Bankovky	Výměna v centrálních bankách - Mince
28. 2. 2002	do 30. 6. 2002	Neomezeně	Neomezeně

Zdroj: viz seznam použité literatury [2] , vlastní úprava

Zavedení eura přineslo Španělsku mnoho ekonomických výhod a zlepšení. Došlo ke stabilizaci ekonomického růstu, vytvořila se nová pracovní místa, zvýšil se HDP/obyvatele, španělská ekonomika se více otevřela světu, zvýšilo se zastoupení španělských společností v zahraničí a vznik nových malých a středních podniků. Španělská vláda se vzdala měnového kurzu a monetární politiky jako nástroje hospodářské politiky, ovšem ve prospěch silné světové měny, transparentnosti cen a snížení transakčních nákladů . Podniky se již nemusí obávat kurzového rizika.

³⁹ Ačkoliv Španělsko (stejně jako některé další státy) neplnilo všechna konvergenční kritéria, rozhodla o jejich přijetí Rada podle článků 122 Smlouvy o ES.

Obr 2.1: Fixní kurz eura k pesetě

$$1 \text{ euro} = 167 \text{ peset}$$

Zdroj: <http://www.larioja.com/prensa1.html>, vlastní úprava

Jedním z negativ však bylo prudké zvýšení cen. Jak již vyplývá z tabulky 1.2, „Fixní přepočítávací koeficienty mezi eurem a měnami členských států EMU” z první části práce, přechod na společnou měnu přinesl nové ceny výrobků v kurzu, který znázorňuje obrázek 2.1 „Fixní kurz eura k pesetě”. Reakcí obyvatel na tyto změny se budu zabývat v třetí části mé práce.

3. Zhodnocení efektů přijetí společné měny

O zhodnocení efektů přijetí společné měny jsem se rozhodla pokusit formou anonymního dotazníku, který se nalézá v příloze číslo 5 pod názvem „Dotazník“⁴⁰. Dotazník obsahuje devět otázek, ve kterých tazání vyjadřují svůj názor na zavedení eura ve Španělsku.

Pro zodpovězení dotazníku, jsem si vybrala dvě cílové skupiny, z nichž každá má padesát respondentů. V prvním případě se jedná o věkovou skupinu od 23 do 30 let, jelikož mě zajímalo, co si o této změně myslí mí španělští vrstevníci, a v případě druhém pak o skupinu lidí nad třicet let. Dolní hranice je stanovena z důvodu zachování vypovídající schopnosti výsledku. Pokud by měl respondent například 20 let, to by znamenalo, že v momentě přechodu na společnou měnu mu bylo 11 let. Tento věk není dostačující na posouzení dopadu přijetí společné měny. V případě mnou zvolených 23 let, měl respondent v momentě přijetí eura v podobě bankovek a mincí 17 – 18 let, což je věk, kdy se již člověk účastní trhu zboží a služeb jako samostatný spotřebitel. Hranice 30 let pro mě představuje věk, kdy je již člověk zapojen do trhu práce a disponuje vlastními příjmy. Z důvodu nedostatku respondentů již tato kategorie nemá horní hranici. Při rozdělení na další kategorie, by již skupiny nebyly dostatečně početné.

Mým cílem bylo srovnat, jak vnímali tuto situaci příslušníci obou těchto skupin a také dozvědět se, jak tuto situaci hodnotí, zda kladně, či záporně. V případě, že jsem to shledala vhodné, jsem během vyhodnocení rozdělila respondenty také podle pohlaví. Většina respondentů jsem vybrala z řad studentů baskické univerzity⁴¹.

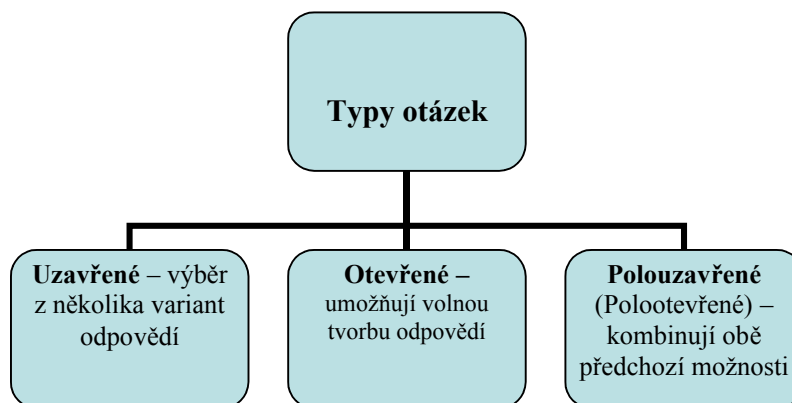
⁴⁰ Tento dotazník je ve španělštině, český překlad se nalézá v textu třetí části mé bakalářské práce nebo v příloze č. 6 „Struktura dotazníku“.

⁴¹ Universidad del País Vasco

3. 1 Struktura dotazníku

V dotaznících obecně, existují tři typy otázek, jak zobrazuje obrázek 3.1 „Typy otázek v dotazníku.“

Obr 3.1: Typy otázek v dotazníku

Zdroj: <http://www.dotaznik-online.cz/otazky-dotazniku.htm>, vlastní úprava

Samotnou strukturu mého dotazníku lze vidět v tabulce „Struktura dotazníku“, která tvoří přílohu č. 6 „Struktura dotazníku“. Dotazník se skládá z celkem devíti otázek, na pět z nich lze odpovědět Ano/ Ne, čtyři otázky jsou pak otevřené. Mým cílem bylo vytvořit otázky srozumitelné tak, aby odpovědět na ně nebylo příliš časově náročné, bylo tedy nutné vybrat otázky dostatečně konkrétní.

3.2 Vyhodnocení dotazníku

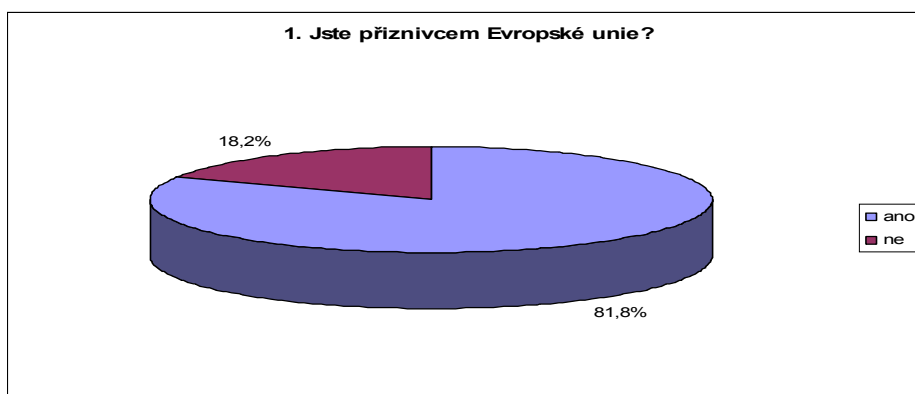
Pro lepší názornost jsem k vyhodnocení, tam, kde to bylo vhodné, použila grafů Excel. Respondenty jsem rozdělila na skupiny 23 – 30 let a nad 30 let, v případě uzavřených otázek také na muže a ženy. Vyhodnocení jednotlivých otázek budou tvořit podkapitoly této kapitoly. V případě, že 100 % dotázaných odpovědělo kladně či záporně jsem již, pro větší přehlednost graf neuváděla a výsledek jsem vyhodnotila pouze slovně.

3.2.1 Otázka č. 1

Otázka č. 1 zní **Jste příznivcem EU?**

Na tuto otázku bylo možné odpovědět ANO či NE. Vyhodnocení výsledků je znázorněno v grafu 3.1 „Muži od 23 – 30 let“, grafu 3.2 „Ženy od 23 – 30 let“ a grafu 3.3 „Ženy od 30 let“

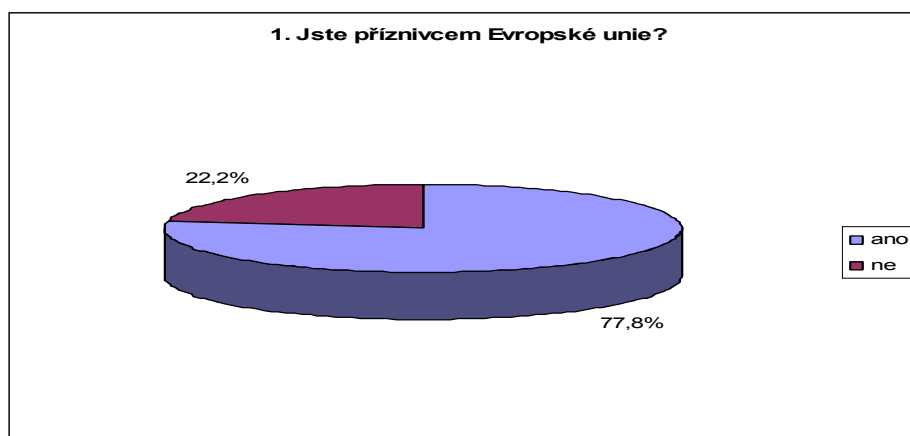
Graf 3.1 Muži od 23 – 30 let

Zdroj: vlastní

Z grafu 3.1 „Muži od 23 – 30 let“ vyplývá, že 81, 8 % mužů odpovědělo na tuto otázku ANO, 18, 2 % pak NE.

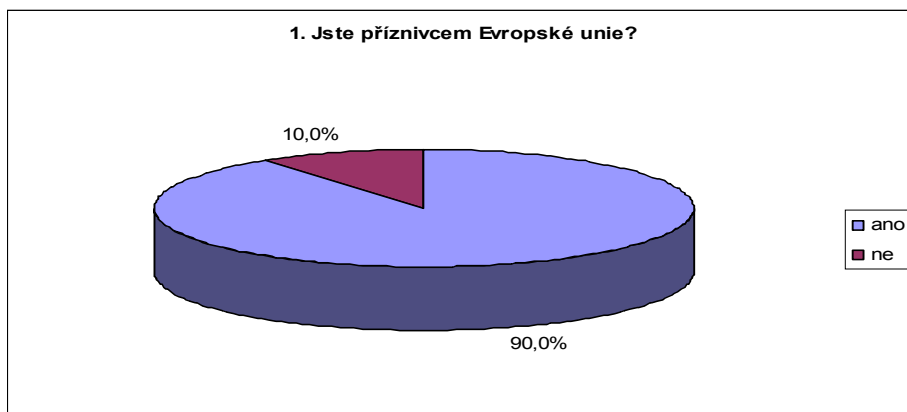
Graf 3.2 Ženy od 23 – 30 let

Zdroj: vlastní

Z grafu 3.2 „Ženy od 23 – 30 let“ pak lze vidět, že ženy stejné věkové kategorie pak na tuto otázku odpověděly z 77, 8 % ANO a z 22,2 % NE.

Graf 3.3 Ženy od 30 let

Zdroj:vlastní

Ženy od 30 let pak podle grafu 3.3 „Ženy od 30 let“ odpověděly 90 % ANO a 10 % NE. Muži od 30 let odpověděli ve všech případech ANO.

Z vyhodnocení této otázky vyplývá zajímavá skutečnost. Mladí lidé od 23 – 30 let jsou více euroskeptičtí než ti starší 30 let.

3.2.2 Otázka č. 2

Otázka č. 2 zní **Jste příznivcem společné evropské měny?** Na tuto otázku měli dotázaní možnost odpovědět ANO či ne.

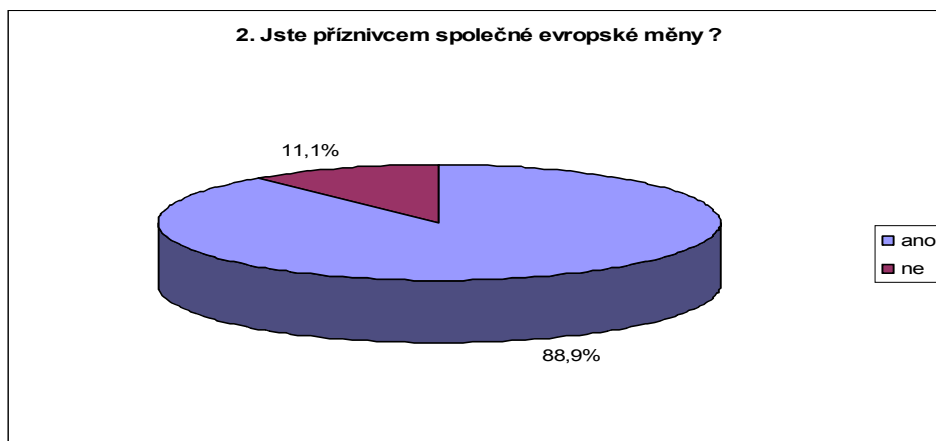
Graf 3.4 Muži od 23 do 30 let

Zdroj: vlastní

Podle grafu 3.4 „Muži od 23 – 30 let“, odpovědělo 63,6 % mužů ANO, 36,4 % mužů ve věku 23 – 30 let pak není příznivcem eura.

Graf 3.5 Ženy od 23 – 30 let

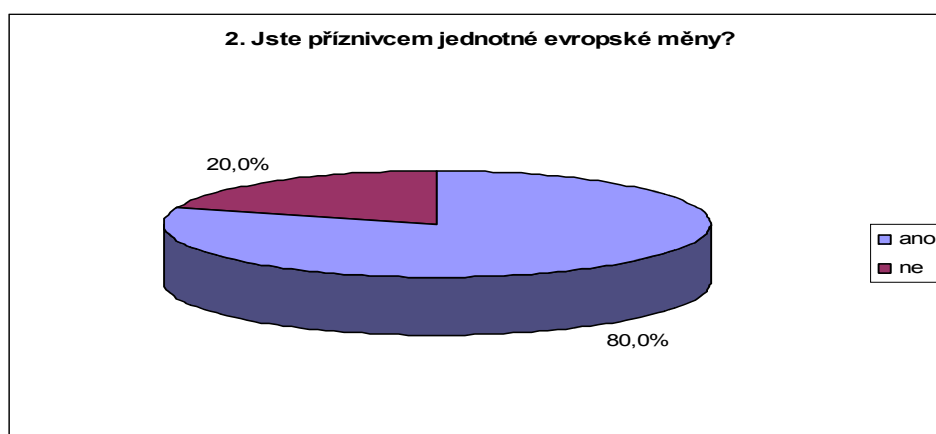

Zdroj: vlastní

Podle grafu 3.5 „Ženy od 23 – 30 let, odpovědělo 88,9 % dotázaných ANO, 11,1 % žen pak odpovědělo NE.

Ve věkové kategorii od 30 let, odpovědělo 100 % mužů ANO, vyhodnocení odpovědí žen pak znázorňuje graf 3.6 „Ženy od 30 let“ Z grafu vyplývá, že 80 % žen odpovědělo ANO a 20 % pak NE.

Graf 3.6 Ženy od 30 let

Zdroj: vlastní

I v tomto případě se lidé mezi 20 – 30 lety zdají více kritičtí, k evropské měně, konkrétně pak muži více než ženy.

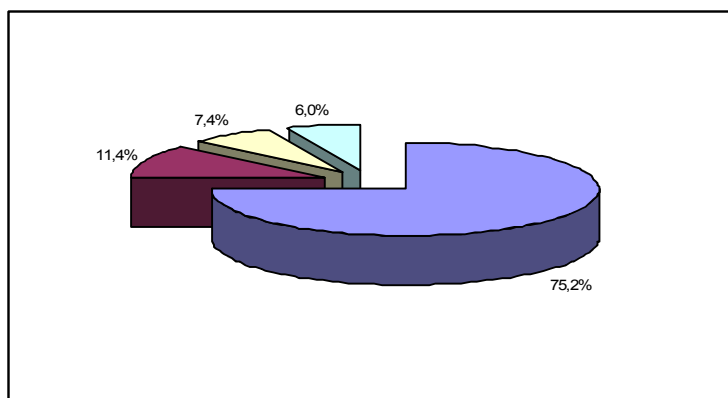
3.2.3 Otázka č. 3

Otázka č. 3 zněla **Spojeno s předchozí otázkou⁴²: Jestli ANO, v čem vidíte největší výhodu společné měny? Pokud NE, proč?**

Tato otázka, ve spojení s tou předchozí, měla za cíl zjistit, jaké výhody či nevýhody přinesl Španělům, podle jejich názoru, přechod na euro.

Strukturu odpovědí na otázku č.3 zobrazují grafy 3.7 „Struktura kladných odpovědí“ a graf 3.8 „Struktura záporných odpovědí“. Obecně ti, kteří odpověděli ANO, vyzdvihují snadnější pohyb osob, výrobků a služeb v zóně Evropské měnové unie. Konkrétně se pak jedná o usnadnění výjezdu do zahraničí způsobené tím, že již není nutné měnit peníze (v grafu 75,2 %). Tato odpověď se objevila téměř ve všech dotaznících obou věkových skupin. Kromě toho, pro některé euro znamená prvek velmi důležitý pro integraci trhů a jeho přijetí pak šanci posílit ekonomickou pozici a konkurenceschopnost Španělska před ekonomikami ostatních rozvinutých zemí jako například USA nebo Japonsko (v grafu 11,4 %). Možnost srovnávání cen se zahraničím a tím jejich větší rovnost vyzdvihuje 7,4 % respondentů. U Zbylých 6 %, se pak odpovědi lišily. Objevily se názory, že přechod na společnou měnu přináší jednu silnější měnu a větší rovnost mezi státy a pro Španělsko ochranu „velké Evropy“.

Graf 3.7 Struktura kladných odpovědí

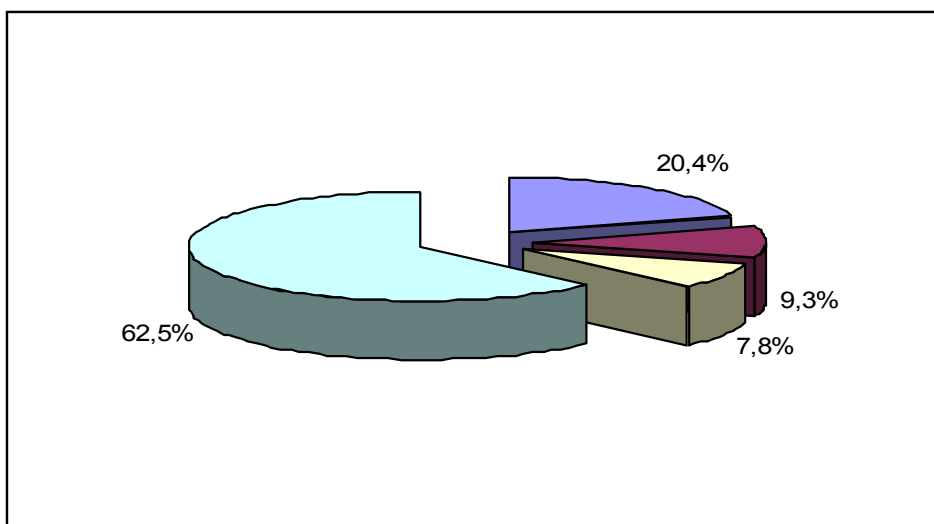

Zdroj: vlastní

⁴² Předchozí otázkou je myšlena otázka č. 2.

Naproti tomu respondenti, kteří na předchozí otázku odpověděli NE, kritizují především snížení kupní síly obyvatel a zvýšení cen (v grafu 20,4 %), spojené se zavedením eura. Někteří vidí v přechodu na jednotnou měnovou jednotku hrozbu pomalého zániku kultury země (v grafu 9,3 %). Také se objevily názory, že euro nutí země, které jej přijmou k příliš rychlému rozvoji na úroveň zemí nejrozvinutějších a že monetární politika by měla zůstat v kompetenci států (v grafu 7,8 %). Zbylé odpovědi se pak již lišily podle každého tázaného.

Graf 3.8 Struktura záporných odpovědí

Zdroj: vlastní

3.2.4 Otázka č. 4

Otázka č. 4 zněla **Jaký máte názor na ztrátu jednoho ze státních symbolů jakým byla peseta?**

Stanovisko, které zaujali respondenti k této skutečnosti je negativní, pozitivní nebo neutrální.

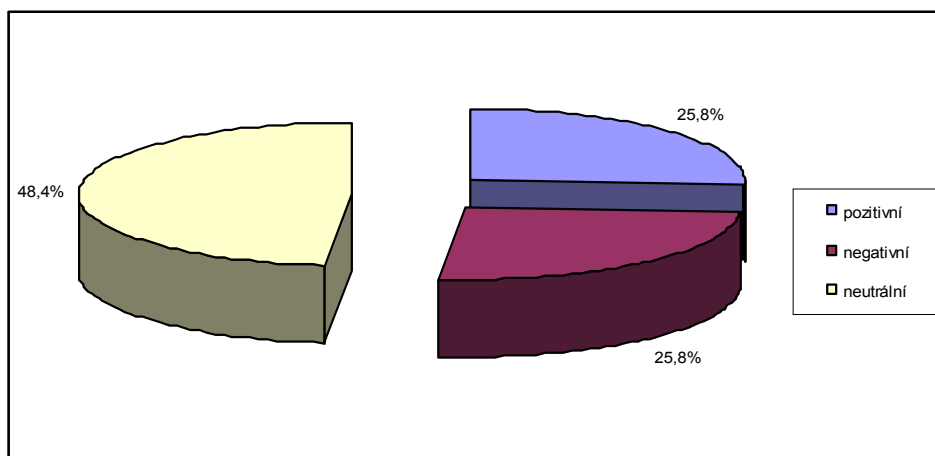
Do první skupiny patří názory, které hodnotí pesetu jako symbol, který reprezentoval a odlišoval Španělsko od ostatních zemí. Její ztráta znamená ztrátu důležité kulturní hodnoty a části historie.

Druhou skupinu pak tvoří ti, pro které upuštění od pesety a přechod na euro znamená pozitivní změnu, prospěšnou pro španělskou ekonomiku a životní úroveň obyvatel. Je to něco, co je třeba obětovat v zájmu další integrace.

Třetí skupinu, tu nejpočetnější ale tvoří respondenti, kterým ztráta pesety nepřipadá důležitá nebo ji nepovažovali za národní symbol.

Odpovědi na tuto otázku se příliš nelišily v souvislosti s pohlavím, rozdělila jsem tedy respondenty pouze podle věkových skupin.

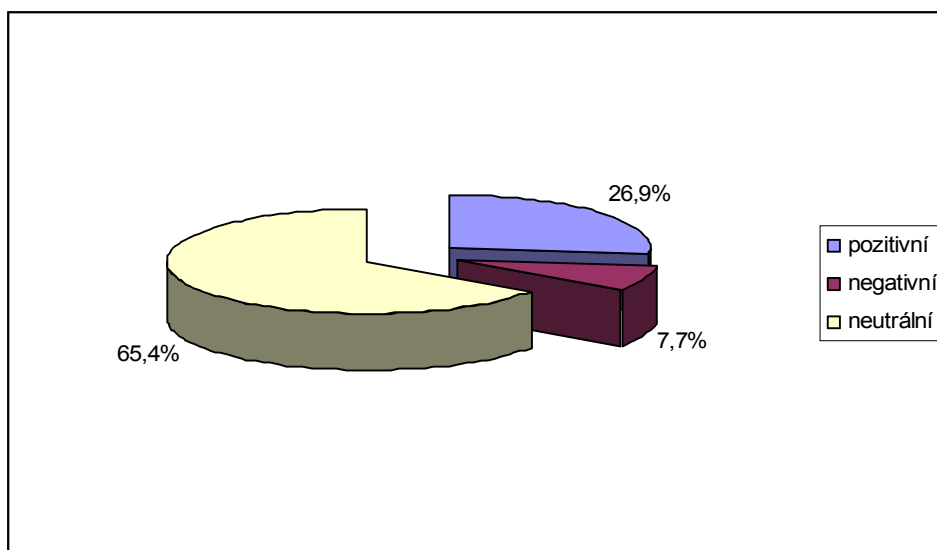
Graf 3. 9 Struktura odpovědí respondentů 23 – 30 let

Zdroj: vlastní

Graf 3.9 „Struktura odpovědí respondentů 23 – 30 let“ udává, že 25,8 % vidí tuto změnu jako pozitivní, stejné procento dotázaných jako negativní a zbytku (48,4 %) je ztráta pesety lhostejná.

Graf 3. 10 Struktura odpovědí respondentů starších 30 let

Zdroj: vlastní

Graf 3. 10 „Struktura odpovědí respondentů starších 30 let“ zobrazuje výsledek druhé věkové skupiny. Jako pozitivní hodnotí ztrátu pesety 26,9 %. Jako negativní pak 7,7 %. Nejpočetnější je opět skupina třetí, 65,4 % dotázaných nepřikládá ztrátě pesety jako národního symbolu důležitost.

Vyhodnocení této otázky nepotvrdilo mou hypotézu, a to, že starší věková skupina bude reagovat více negativně. Předpokládala bych totiž, že lidé vyšší věkové kategorie mají s pesetou větší „sentimentální vazbu“, která vyplývá z historie a tradice země.

3.2.5 Otázka č. 5

Otázka č. 5 zněla **Ovlivnilo zavedení eura vaši spotřebu? Pokud ANO, jak?**

Většina respondentů potvrdila, že zavedení eura ovlivnilo zejména jejich kupní sílu, která se značně snížila a tím i jejich spotřeba. Přejít na společnou měnu přinesl nové ceny výrobků v poměru 1 euro = 167 peset a zaokrouhlení nahoru. Lidé poukazují na to, že došlo ke značnému zvýšení cen a tímto také jejich výdajů.

Někteří respondenti však uvedli, že se s příchodem eura jejich spotřeba zvýšila. Jako důvod uvádějí „optický klam eura“ – ceny výrobků a služeb působí nižší.

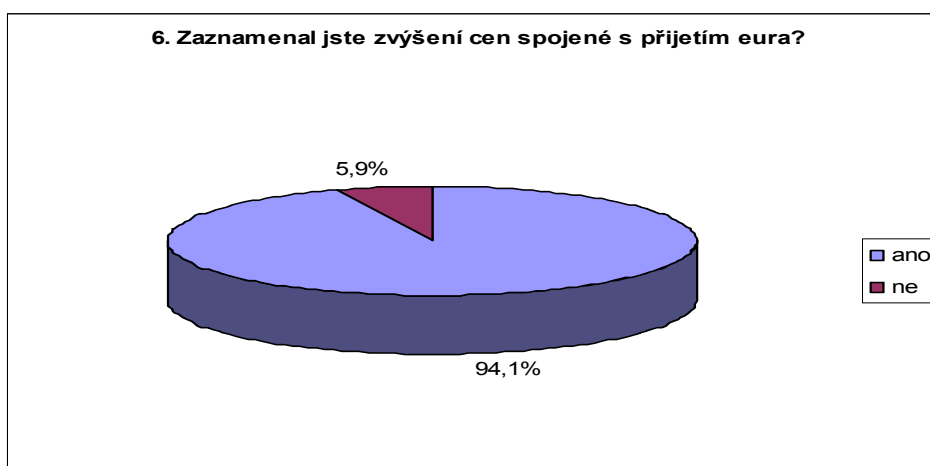
U této otázky je zjevný rozdíl mezi dotázanými ze skupiny 20 – 30 let a těmi staršími 30 let. V prvním případě, téměř vždy došlo ovlivnění spotřeby, ve většině případů se snížila. Ve skupině starších 30 let se objevily také odpovědi negativní (že ke snížení spotřeby nedošlo), což podle mého názoru plyne z toho, že lidé starší 30 let jdou již ve většině případů inkorporování do pracovního procesu, což jim zajišťuje stálé příjmy.

3.2.6 Otázka č. 6

Otázka zněla **Zaznamenal/a jste zvýšení cen spojené s přijetím eura?**

Na tuto otázku odpověděli všichni muži i ženy ve věku 23 – 30 ANO. ANO odpověděly také všechny dotázané ženy starší 30 let. Odpovědi mužů starších 30 let znázorňuje graf 3.7 „Muži od 30 let“, je zjevné, že většina (94,1 %) dotázaných mužů odpověděla ANO .

Graf 3.7: Muži od 30 let

Zdroj: vlastní

Tyto odpovědi nejsou překvapující neboť Španělsko je jednou ze zemí, kde došlo k nejvyššímu zvýšení cen s přechodem na euro. Poslední roky s pesetou míra inflace

dosahovala 2, 7 %, po přijetí eura cifra vzrostla na 3,4 %. spotřebitelské ceny se zvýšily o 17,2 %.

3.2.7 Otázka č. 7

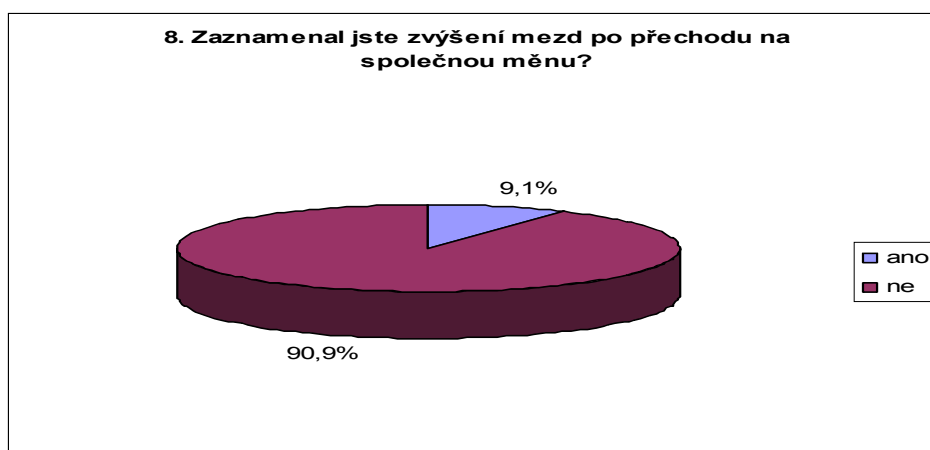
Otázka č. 7 zněla **Pokud ANO, ve kterých sektorech, bylo zvýšení cen nejrazantnější (potraviny, pohonné hmoty, volný čas...)?**

Většina dotazovaných, nehledě na věku se shoduje na tom, že ceny vzrostly ve všech sektorech, zejména díky přepočtu, který byl použit (1 euro = 167 peset) a zaokrouhlení nahoru, jak jsem již zmínila v předešlém textu. Pokud přece jen uvedli konkrétní sektor, jednalo se především o statky běžné spotřeby a nízké hodnoty (základní potraviny, nápoje apod.)⁴³, volný čas, sektor bydlení , oblečení a sektor cestování.

3.2.8 Otázka č. 8

Otázka č. 8 zněla **Zaznamenal/a jste zvýšení mezd po přechodu na společnou měnu?**

Graf 3.8 Muži od 23 – 30 let

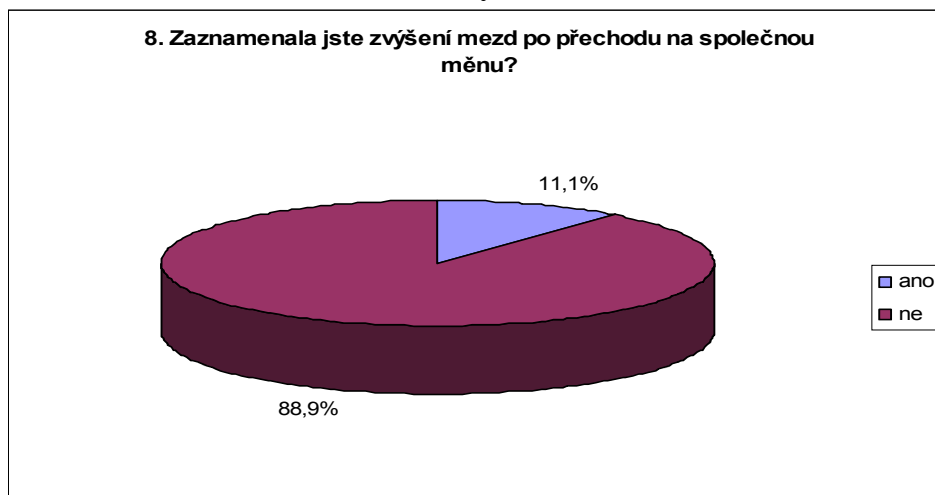

Zdroj: vlastní

⁴³ Od roku 2002 se ceny potravin ve Španělsku zvýšily o 4 %, což je cifra přesahující průměr zemí s eurem, který činí 1,9 % .

Graf 3.8 „Muži od 23 – 30“ znázorňuje, že 90,9 % mužů nezaznamenalo zvýšení mezd, 9,1 % ANO.

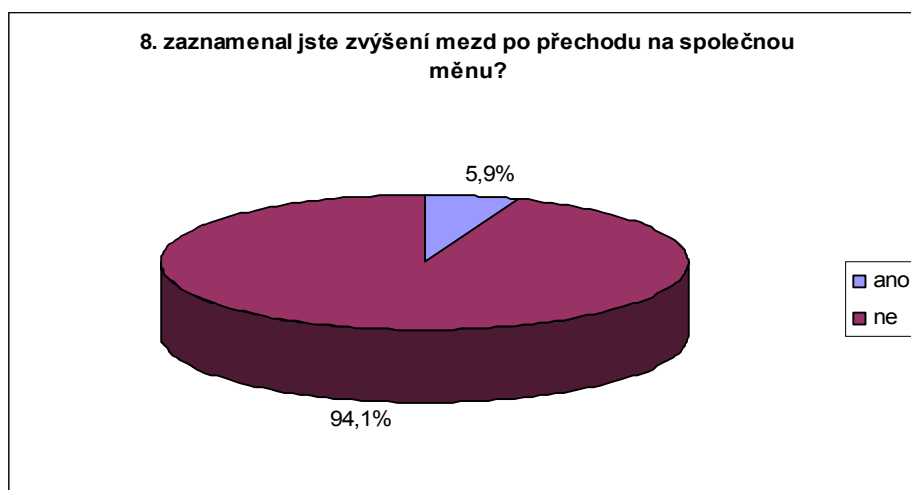
Graf 3.9 Ženy od 23 – 30 let

Zdroj: vlastní

Podle grafu 3.9 „Ženy od 23 – 30 let, 88,9 % žen nezaznamenalo žádné zvýšení mezd ve spojitosti se zavedením eura, 11, 1 % pak ANO.

Graf 3.10 Muži od 30 let

Zdroj: vlastní

Ve věkové kategorii od 30 let, jsou odpovědi mužů zobrazeny v následujícím grafu 3.10 „Muži od 30 let“. Z grafu vyplývá, že pouze 5, 9 % mužů, zaznamenalo zvýšení platů. Všechny dotázané ženy v této kategorii odpověděly na tuto otázku NE.

V tomto případě tedy převážná většina všech dotazovaných odpověděla NE. Jedná se hlavně o to, že zvýšení mezd, ke kterému došlo po přijetí eura bylo nižší než zvýšení cen. Mezi lety 2002 – 2006 došlo ke zvýšení mezd o 13, 5 % (spotřebitelské ceny se zvýšily o 17, 2 %). Z toho vyplývá, že se snížila kupní síla obyvatel.

3.2.9. Otázka č. 9

Otázka č. 9 zněla **Ohodnotil/a byste tuto změnu měny jako příznivou?** V odpovědi na tuto otázku se názory respondentů nejvíce rozcházejí.

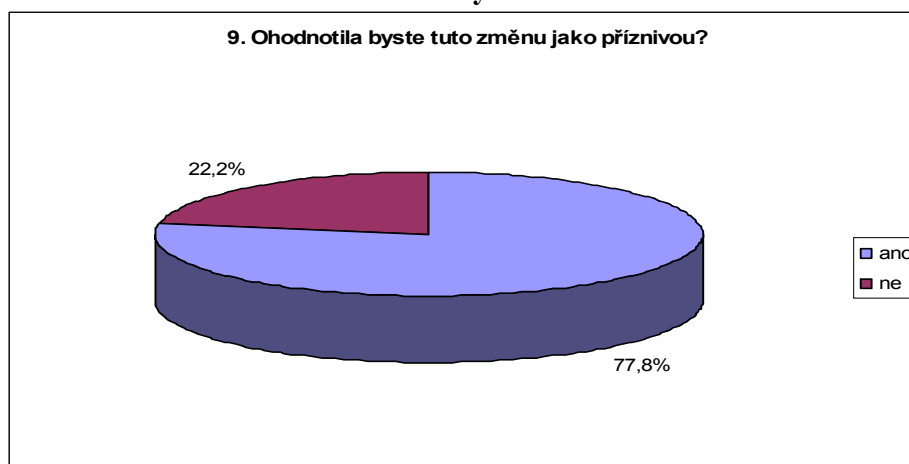
Graf 3.11 Muži od 23 – 30 let

Zdroj: vlastní

Z grafu 3.11 „Muži od 23 – 30 let lze vidět, že těsně zvítězila odpověď ANO s 54, 5 %. Výsledek byl v tomto případě velmi vyrovnaný.

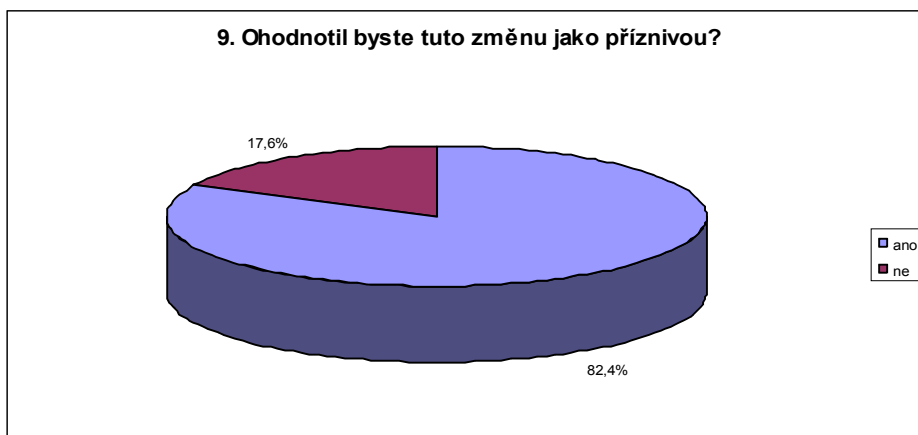
Graf 3.12 Ženy od 23 – 30 let

Zdroj: vlastní

V případě žen této věkové kategorie již výsledek tak vyrovnaný není, jak ukazuje graf 3.12 „Ženy od 23 – 30 let“ 77, 8 % žen tuto změnu za příznivou považuje.

Graf 3.13 Muži od 30 let

Zdroj: vlastní

Podle grafu 3.13 „Muži od 30 let“, 82, 4 % mužů ve věku od 30 let, považuje euro za příznivé. V případě žen, je však situace zcela jiná jak vyplývá z grafu 3.14 Ženy od 30 let.

Graf 3.14 Ženy od 30 let

Zdroj: vlastní

Tento výsledek mě překvapil, 50 % dotázaných žen starších 30 let není spokojeno, se situací po přijetí eura. Podle mého názoru je to způsobeno tím, že ženy starající se o domácnost, si více uvědomují ono zvýšení cen, které se projevilo také ve věcech základní potřeby, jako potraviny nebo oblečení.

3.3 *Shrnutí vyhodnocení dotazníku*

Toto shrnutí je třeba začít vysvětlením, proč se v otázkách č. 1⁴⁴ a 2⁴⁵ a později i v otázce č. 9⁴⁶ vyskytuje tolik záporných odpovědí. Vždyť jak Evropská unie, tak později euro přineslo zemi mnoho kladů, jako například ekonomický růst, snížení inflace, zlepšení kvality života obyvatel. A také pozitiva, která plynou ze samotného členství v EU, jako je ku příkladu volný pohyb pracovníků, zboží, služeb apod.

Důvodem je to, že 90 % mých respondentů je z Baskicka. Baskicko je jednou ze 17 autonomních oblastí Španělska, pro kterou je charakteristický silný baskický nacionalismus a mnozí obyvatelé tvrdí, že se „necítí být Španěly, ale Basky“. Země také proslula fungováním separatistické organizace ETA, která se formou atentátů snaží vydobýt nezávislost Baskicka na Španělsku. Proto tam Evropská unie, jako nadnárodní instituce a s ní i euro, má dost odpůrců.

Přesto všechno, mnoho respondentů ocenilo přínosy eura jak pro stát, tak pro ně samotné. Jak jsem se již zmínila ve druhé kapitole, mezi přínosy pro zemi patří zejména stabilizace ekonomického růstu, vytvoření nových pracovních míst, růst HDP/obyvatele, otevření španělské ekonomiky světu, zvýšení zastoupení španělských společností v zahraničí, vznik nových malých a středních podniků.

Samotní obyvatelé pak vyzdvihují především lepší cirkulaci výrobků, služeb, osob a kapitálu, zlepšení konkurenceschopnosti a pozice Španělska vůči ostatním rozvinutým zemím. Jim samotným bylo usnadněno cestování a srovnávání cen v zahraničí, i když to všechno zaplatili zvýšením cen ve všech spotřebitelských sektorech.

⁴⁴ Jste příznivcem Evropské unie?

⁴⁵ Jste příznivcem společné evropské měny?

⁴⁶ Ohodnotil/a byste tuto změnu měny jako příznivou?

Závěr

V této bakalářské práci jsem se zabývala charakteristikou postupného formování Evropské měnové unie a jejích institucí, jejím fungováním, začleňováním Španělska do její struktury a také analýzou dopadu přijetí společné měny na obyvatele Španělska.

Pokud chce být stát přijat do Evropské měnové unie musí splnit několik podmínek, které vycházejí z článku 121 Smlouvy o Evropském společenství. Podle místa podpisu Smlouvy se těmito podmínkám říká Maastrichtská (nebo konvergenční) kritéria. Jedná se o skupinu ekonomických ukazatelů, konkrétně o inflaci, úrokové míry, veřejný dluh, deficit státního rozpočtu a měnový kurz, které je stát povinen udržet v mezích limitů stanovených Smlouvou. Záměrem konvergenčních kritérií je vyrovnat rozdíly v ekonomikách zemí před vstupem do měnové unie. V mé práci jsem se zaměřila na Španělsko a jeho postupnou konvergenci s měnovou unií.

Z analýzy, kterou jsem provedla v druhé části práce vyplývá, že co se týká plnění konvergenčních kritérií, dokázalo Španělsko mezi roky 1995 až 1998 dosáhnout obrovského pokroku.

V roce 1995 země plnila pouze kritérium inflace a měnových kurzů, jelikož peseta vstoupila do systému ERM v roce 1989.

V roce 1998, tedy rok před vstupem do Evropské měnové unie již Španělsko plnilo kritéria čtyři, tedy všechna, kromě kritéria veřejného dluhu. Plnilo je s velmi dobrými výsledky na úrovni států Evropské unie s nejsilnějšími ekonomikami, v některých případech (jako například Itálie nebo Holandsko) dokonce lepšími. Tento velký pokrok v poměrně krátkém časovém období byl možný zejména díky postupnému plnění programů konvergence, vytvořených španělskou vládou. V tomto ohledu by Španělsko, podle mého názoru, mohlo být vzorem pro Českou republiku.

Přechod na euro, od 1. ledna 1999 nejprve jen ve virtuální formě, od 1. ledna 2002 pak také ve formě bankovek a mincí přinesl Španělsku a jeho obyvatelům mnoho změn, jak pozitivních, tak negativních, jimiž se zabývám v druhé a třetí části této práce.

Podle výsledku mého dotazníku by sami Španělé mezi ty pozitivní zařadili lepší cirkulaci výrobků, služeb, osob a kapitálu, zlepšení konkurenceschopnosti a pozice Španělska, vůči ostatním rozvinutým zemím, usnadnění cestování tím, že již nemusí měnit bankovky a možnost lepší komparace cen domácích s cenami v zahraničí.

Mezi nejzjevnější negativní důsledky patří zvýšení cen, ke kterému došlo po přijetí eura. Španělsko je jednou ze zemí, kde došlo k nejvyššímu zvýšení spotřebitelských cen s přechodem na euro, a to o 17,2 %. Dalším faktorem zvýšení cen je fakt, že se v letech 1999 – 2002 španělská ekonomika nacházela v období růstu, avšak největší inflační efekt se přičítá zaokrouhlení cen, ke kterému došlo při převodu peset na eura. Nárůst byl zaznamenán zejména u výrobků běžné spotřeby a nízké hodnoty jako jsou potraviny nebo oblečení. Toto prudké zdražení však nebylo doprovázeno patřičným růstem mezd (mzdy vzrostly o 13,5 %), takže došlo se značným snížením kupní síly obyvatel.

V dnešní době se o Španělsku mluví jako o osmé nejsilnější ekonomice světa, což jen potvrzuje, že se jedná o silnou ekonomiku s obrovským potenciálem. Podle mého názoru má přijetí eura na vydobytí této pozice velkou zásluhu, jelikož zlepšilo postavení Španělska na evropském trhu a velmi usnadnilo obchodování země s ostatními státy. Euro přineslo výhody také španělským firmám, které se mohou přestat bát kurzového rizika a tím mohou zvýšit své zastoupení na trzích zemí, které také přijaly euro.

Seznam použité literatury

Knihy:

- [1] IBÁÑEZ, Garmendia Jesús. *La economía española en la Unión Europea*. Servicio Editorial de la Universidad del País Vasco, 2003. 315 s. ISBN 84-8373-621-7.
- [2] MARTÍN, Carmela. *España en la nueva Europa*. Madrid: Alianza Editorial, 1997. 323 s. ISBN 84-206-6826 -5.
- [3] ZLÝ, B. *Evropská unie v přelomovém období*. 1. vyd. Karviná : Slezská univerzita, 2002. 203 s. ISBN 80-7248-149-5

World Wide Web – stránky:

- [1] *Balance de la economía española en los últimos veinticinco años*. [cit. 4.5.2008]. Dostupné z WWW na: http://www.revistasice.com/cmsrevistasICE/pdfs/ICE_811_53-79_
- [2] BUSINESSINFO.CZ [online]. *Španělsko*. c.1997 – 2008. [cit. 29.5 2008]. Dostupné z WWW na: <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/spanelsko/1000541/>
- [3] EL PAÍS.COM [online]. *La costosa factura del euro*. [cit. 14.6. 2008]. Dostupné z WWW na: http://www.elpais.com/articulo/economia/costosa/factura/euro/elpepueco/20070107 elpnegeco_1/Tes
- [4] EUROPEUM.ORG [online]. *Španělsko a jeho integrace do Evropské unie*. [cit. 4.5 2008]. Dostupné z WWW na: http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=380
- [5] EUROSOP [online]. *Mechanismus směnných kurzů*. c2008.[cit. 8. 6.2008]. Dostupné z WWW na: <http://www.eurosop.cz/320/sekce/mechanismus-smennych-kurzu/#obsah>

- [6] EUROSKOP [online]. *Zakládající smlouvy a jejich novelizace*. c2008.[cit.8. 6.2008].Dostupné z WWW na: <http://www.euroskop.cz/196/sekce/zakladajici-smlouvy-spolecenstvi-a-jejich-novelizace/#obsah>
- [7] *La economía española del Plan de Estabilización (1959) al euro (1998)* . [cit. 9.6.2008] . Dostupné z WWW na: <http://www.vespito.net/historia/franco/estft.html>
- [8] *La entrada de España en el euro: pasado, presente futuro*. [cit. 2.6.2008]. Dostupné z WWW na: http://documentos.fundacionfaes.info/document_file/filename/1737/10_a_os_de_Espa_a_en_el_Euro_FAES_mayo_2008_-_versi_n_final_S_lo_lectura_.pdf
- [9] LA RIOJA.COM [online]. *Los precios han subido cinco puntos más que los salarios desde la llegada del euro*. [cit. 25. 6. 2008]. Dostupné z WWW na: http://www.larioja.com/prensa/20061231/economia/precios-subido-cinco-puntos_20061231.html
- [10] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY [online].*Španělsko, ekonomická situace země*. [cit 28.5.2008]. Dostupné z WWW na: <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/stat.asp?StaID={061EAA16-49AA-4574-83C8-19C999B2313E}>
- [11] ZAVEDENIEURA.CZ [online]. *Turbulentní období 1992-93*. c.2007. [cit. 1. 7. 2008]. Dostupné z WWW na: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/666.html>
- [12] ZAVEDENIEURA.CZ [online]. *Zavedení hotovostního eura*. c.2007. [cit. 16.4. 2008]. Dostupné z WWW na: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/676.html>

Seznam použitých zkratek:

DEM	Německá marka
ECB	Evropská centrální banka
ECU	European Currency Unit
EMI	Evropský měnový institut
EMS	Evropský měnový systém
EMU	Evropská měnová unie
ERM	Exchange Rate Mechanism
ES	Evropské společenství
ESP	Španělská peseta
EU	Evropská unie
FRF	Francouzský frank
GBP	Britská libra
HDP	Hrubý domácí produkt
PTE	Portugalské escudo
SRN	Spolková republika Německo
USD	Americký dolar

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo,
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečné ke své vnitřní potřebě bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3),
 - souhlasím s tím, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že údaje o bakalářské práci, obsažené v Záznamu o závěrečné práci, umístěném v příloze mé bakalářské práce, budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO,
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona,
- bylo sjednáno, že užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 10.7. 2008

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:
Na Milířích 593/1, Ostrava 27, 72527

Seznam příloh

Příloha č.1: Plnění konvergenčních kritérií v roce 1997

Příloha č.2: Roční míra růstu reálného HDP

Příloha č. 3: Plnění konvergenčních kritérií v roce 1991

Příloha č. 4: Plnění konvergenčních kritérií v roce 1998

Příloha č. 5: Dotazník

Příloha č. 6. Struktura dotazníku

Příloha č.1: Plnění konvergenčních kritérií v roce 1997

Země	Míra inflace	Úrokové míry	Stabilní měnové kurzy	Deficit státního rozpočtu (v % k HDP)	Míra veřejného zadlužení (v % k HDP)
Belgie	1,5	5,8	Ano	- 1,9	125,4
Dánsko	1,9	6,3	Ano	0,5	61,4
Finsko	1,2	6,2	Ano	-1,5	59,3
Francie	1,3	5,6	Ano	-3,0	59,3
Irsko	1,2	6,3	Ano	0,7	65,1
Itálie	1,9	6,9	Ano	- 2,7	119,8
Lucembursko	1,4	5,6	Ano	3,4	6,0
Německo	1,5	5,6	Ano	- 2,7	60,9
Nizozemsko	1,9	5,6	Ano	- 1,1	70,0
Portugalsko	1,9	6,4	Ano	- 2,6	59,4
Rakousko	1,2	5,7	Ano	- 1,7	64,5
Řecko	5,4	9,9	Ne	- 4,0	108,3
Španělsko	1,9	6,4	Ano	- 2,6	66,9
Švédsko	1,8	6,6	Ne	- 2,0	75,0
V. Británie	1,8	7,1	Ne	- 2,0	51,1
EU průměr	1,9	6,4	-	-2,4	71,0
Tři nejlepší	1,2	5,6	-	-	-
Limit	2,7	8,0	-	3,0	60,0

Zdroj: viz seznam použité literatury [2] , vlastní úprava

Příloha č.2: Roční míra růstu reálného HDP⁴⁷

Rok	Španělsko	EU⁴⁸
1978	1,5	3,0
1979	0,0	3,5
1980	1,3	1,3
1981	-0,1	0,1
1982	1,2	1,0
1983	1,8	1,9
1984	1,8	2,5
1985	2,3	2,5
1986	3,3	2,7
1987	5,5	2,7
1988	5,1	4,2
1989	4,8	3,5
1990	3,8	3,0
1991	2,5	1,7
1992	0,9	1,1
1993	- 1,0	- 0,4
1994	2,4	2,8
1995	2,8	2,4
1996	2,4	1,6
1997	4,0	2,5
1998	4,3	2,9
1999	4,2	2,8

Zdroj: <http://www.vespito.net/historia/franco/estft.html>, vlastní úprava

⁴⁷ v cenách roku 1995

⁴⁸ pod pojmem Evropská unie se do roku 1993 rozumí tehdejší členové Evropského hospodářského společenství, to znamená Německo, Itálie, Francie, Benelux, od roku 1973 Dánsko, Irsko a Velká Británie, od roku 1981 Řecko, od roku 1986 pak Španělsko a Portugalsko. V roce 1995, již k EU přistoupilo Švédsko, Finsko a Rakousko.

Příloha č. 3: Plnění konvergenčních kritérií v roce 1991

ZEMĚ	SPOTŘEBITELSKÉ CENY⁽¹⁾	VEŘEJNÝ DEFICIT⁽²⁾	ÚROKOVÉ SAZBY⁽³⁾	VEŘEJNÝ DLUH⁽⁴⁾
BELGIE	3,2	- 6,3	9,2	129,4
DÁNSKO	2,4	- 1,7	9,0	67,2
NĚMECKO	3,5	- 3,6	8,4	46,2
ŘECKO	18,3	- 17,3	16,3	96,4
ŠPANĚLSKO	5,9	- 4,4	12,1	45,6
FRANCIE	3,0	- 1,5	9,3	37,2
IRSKO	3,0	- 4,1	9,1	102,8
ITÁLIE	6,4	- 9,9	11,2	101,2
LUCEMBURSKO	3,4	1,9	8,9	4,7
HOLANDSKO	3,2	- 4,4	8,7	78,8
PORTUGALSKO	11,7	- 5,4	12,8	64,7
SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ	6,5	- 1,9	9,7	43,8

Zdroj: IBÁNEZ, Garmendia Jesús. *La economía española en la Unión Europea*. Servicio Editorial de la Universidad del País Vasco, 2003. 315 s. ISBN 84-8373-621-7., vlastní úprava

- (1) Pro splnění cíle Inflace bylo třeba nepřekročit 4,3 %.
- (2) Veřejný deficit neměl překročit 3 % HDP.
- (3) Dlouhodobá úroková míra nesměla překročit 11,1 %.
- (4) Veřejný dluh nesmí překročit 60 % HDP.

Příloha č. 4: Plnění konvergenčních kritérií v roce 1998

ZEMĚ	SPOTŘEBITELSKÉ CENY ⁽¹⁾	VEŘEJNÝ DEFICIT ⁽²⁾	ÚROKOVÉ SAZBY ⁽³⁾	VEŘEJNÝ DLUH ⁽⁴⁾
BELGIE	1,0	- 2,0	5,1	121,9
DÁNSKO	1,4	+ 0,5	5,3	64,1
NĚMECKO	1,1	- 2,7	4,9	61,2
ŘECKO	4,7	- 4	9,1	109,5
ŠPANĚLSKO	1,9	- 2,6	5,2	68,9
FRANCIE	0,9	- 3	5	58,1
IRSKO	1,8	+ 0,9	5,2	63,4
ITÁLIE	2,0	- 2,7	5,3	121,6
LUCEMBURSKO	1,2	+3	5,1	6,7
HOLANDSKO	2,0	- 0,9	5	71,4
PORTUGALSKO	2,0	- 2,5	5,3	61,5
SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ	1,7	- 2,1	6	53,5
RAKOUSKO	0,9	- 1,9	5	64,3
FINSKO	1,5	- 1,1	5,1	55,1
ŠVÉDSKO	1,7	- 0,8	5,4	76,6

Zdroj: IBÁÑEZ, Garmendia Jesús. *La economía española en la Unión Europea*. Servicio Editorial de la Universidad del País Vasco, 2003. 315 s. ISBN 84-8373-621-7., vlastní úprava

(1) Pro splnění cíle Inflace bylo třeba nepřekročit 2,4 %.

(2) Veřejný deficit neměl překročit 3 % HDP.

(3) Dlouhodobá úroková míra nesměla překročit 7 %.

(4) Veřejný dluh nesmí překročit 60 % HDP.

Příloha č. 5: Dotazník

Encuesta

Hola, me llamo Zuzana, soy una estudiante de ERASMUS de la República Checa en la Facultad de Ciencias Económicas y Empresariales en Sarriko y para el fin de carrera estoy escribiendo un trabajo sobre España en la Union Monetaria. Por eso necesitaría su ayuda con esta encuesta.

Edad:.....

Sexo: H M

1. Es usted un favorecedor de la Union Europea?
 Si No
2. Es usted un favorecedor de la moneda única europea?
 Si No
3. Relacionado con la pregunta anterior: si SI – en que ve la ventaja más grande?
 Y si NO, por qué?
.....
.....
.....
4. Qué le parece haber perdido uno de los símbolos del Estado como la Peseta?
.....
.....
.....
5. La introducción del Euro, ha afectado su nivel de consumo? Si SI, cómo?
.....
.....
.....
6. Ha notado una subida de los precios con la introducción del Euro?
 Si No
7. Si SI, en cuáles sectores (por ejemplo alimentos, combustibles, ocio...)?
.....
.....
8. Ha notado una subida de los salarios al respecto?
 Si No
9. Valoraría usted este cambio por moneda única como favorable?
 Si No

Muchas gracias por su tiempo!!

Příloha č. 6: Struktura dotazníku

Jste příznivcem Evropské unie?	Otázka Ano/ Ne
Jste příznivcem společné evropské měny?	Otázka Ano / Ne
Spojeno s předchozí otázkou: Jestli ANO, v čem vidíte největší výhodu společné měny? Pokud NE, proč?	Otevřená otázka
Jaký máte názor na ztrátu jednoho ze státních symbolů jakým byla peseta?	Otevřená otázka
Ovlivnilo zavedení eura vaši spotřebu? Pokud ANO, jak?	Otevřená otázka
Zaznamenal/a jste zvýšení cen spojené s přijetím eura?	Otázka Ano/ Ne
Pokud ANO, ve kterých sektorech, bylo zvýšení cen nejrazantnější (potraviny, pohonné hmoty, volný čas...)?	Otevřená otázka
Zaznamenal/a jste zvýšení mezd po přechodu na společnou měnu?	Otázka Ano/ Ne
Ohodnotil/a byste tuto změnu měny jako příznivou?	Otázka Ano/ NE

Zdroj:vlastní